

Koroška Kronika

Leto II.
IZDAJA : BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Številka 29
Celovec, 12. julija 1946.

Zakaj ne dobavlja UNRRA Avstriji več živil?

Nek UNRRA-in zastopnik je pred kratkim izjavil sledeče: Koliko UNRRA-inih živil sprejemata Stajerska in Koroška in bosta sprejeli v prihodnjih mesecih, ne zavisi od UNRRA-e temveč od avstrijske vlade. Mnogi ljudje bržkone ne razumejo, kako se ta zadeva razvija. UNRRA kupi in plača živila, ki jih potem natovorijo na ladjo ali železnico in pripeljejo v Avstrijo. Ali pa vedo ljudje, da so ta živila Avstriji podarjena? Sedaj se boste pa čudili, kako je to mogoče, da mora prebivalstvo ta živila plačati, in vprašanje, kam gre denar, bo umestno. Denar, ki ga prebivalstvo izda za ta živila, donar, ki ga prebivalstvo izda za ta živila, kot darilo v Avstrijo z namenom, da bi si Avstrija zopet opomogla in bila zmožna, da si sama pomaga, ne da bi bila navezana na pomoč UNRRA-e. Prebivalstvo potrebuje denarnih sredstev. UNRRA pomaga v obeh slučajih. UNRRA pripelje živila in dovoli avstrijski vladi, da obdrži izkupiček. Na ta način zbira avstrijska vlada denar, ki ga dobi za prodajo UNRRA-inih živil, zdravil in drugega blaga. UNRRA pa zahteva, da se ta denar porabi za nadaljna pomožna in obnovitvena dela v Avstriji v prid avstrijskemu prebivalstvu. To je vse kar UNRRA zahteva.

Da se povrnem na svojo prvo trditev, da avstrijska vlada določa, koliko živil bo sprejelo prebivalstvo. To se vrši na sledeči način: UNRRA pripelje živila na ladjah, z vlakom in tovornimi avtomobili in čim so ta živila v Avstriji, si jih UNRRA ne dotakne več. Avstrijska vlada je sedaj odgovorna za razdelitev teh živil. Kakšen delež ima vsaka zvezna dežela na teh UNRRA-inih živilih zavisi od njene lastne vlade. Avstrijska vlada določi ceno za živila, in jih tudi razdeli. UNRRA dobavlja živila, a jih ne razdeli sama. Omenimo še, koliko živil, je UNRRA dobavila do sedaj. Čeprav je bilo že večkrat v časopisju glede tega, ljudje tega bržkone niso čitali. To so torej številke: Racionirana živila, ki jih Avstriji danes jedo, so iz 78% živil, ki jih plača UNRRA. Živila, ki jih Avstrija sama pridela in s katerimi se more sama prehraniti znašajo danes samo 22%. Z drugimi besedami, več kot tri četrtine živil, ki so v Avstriji na razpolago, plača UNRRA. UNRRA ve, da bi Av-

strija brez njene pomoči stradala. Zaradi tega so nakupile UNRRA in vojaške oblasti živila za Avstrijo. Od 1200 kalorij na dan, ki jih Avstriji zavžijejo, more dobaviti avstrijska vlada, samo 250 do 300 kalorij iz dežele same. Temu odgovarja dejstvo, da morajo dobaviti ostalih 900 do 950 kalorij iz inozemstva. Vkljub dejstvu, da so živila po vsem svetu zelo redka in da je radi tega za UNRRA-o zelo težko nakupiti živila za vse njene pomožne akcije, ki so razširjene po vsej Evropi, je UNRRA storila za Avstrijo vse. UNRRA bo še nadalje dobavljala Avstriji živila, kajti vemo, v kakšni stiski je Avstrija. Vendar pa bi rad opozoril na dejstvo, da UNRRA ne bo obstojala večno. UNRRA pričakuje zaključek svojega delovanja koncem tega leta. Avstrija mora storiti vse in trdo delati, da pridela svoja lastna živila. Pred kratkim se je mudil v Avstriji Mr. John Wraight, ki je osebni zastopnik glavnega ravnatelja UNRRA-e. Da vam povem, kaj je povedal tisku? Svetovna prehranjevalna kriza se ne bo končala s prihodnjo žetvijo in Avstrija bo še nadalje potrebovala podpore. Rad bi pov-

daril, da bodo Združeni narodi tembolj pripravljeni pomagati Avstriji, čimbolj bodo Avstriji sami pripravljeni pomagati si. Resnično, mnogo dežel doprinaša velike žrtve, da pomaga Avstriji. In sedaj k vprašanju, zakaj ne dobavlja UNRRA Avstriji več živil. Spominjamo se, da je postalo znano, v kakšni živilski krizi se nahaja Evropa, ravno ob času, ko je UNRRA prevzela odgovornost za prehranitev Avstrije. Od marca meseca naprej, je bilo za UNRRA-o vedno težje pridobiti tudi samo odmerjeno količino potrebnih stvari. Vsekakor se je posrečilo s pomočjo zaveznških vojaških oblasti, nakupiti ravnotoliko živil, da Avstrija ni bila prisiljena stradati.

Predočevati si moramo vedno, da UNRRA ne bi mogla kupiti vsega, kar Avstrija potrebuje, tudi če bi bilo blago brez nadaljnega na razpolago. Čeprav morajo prispevati tiste dežele Združenih narodov, katerim je bila prihranjena nemška zasedba dvakrat po en odstotek narodnega dohodka, ne zadostuje ta vsota na noben način za popravilo uničenja šestletne totalne vojne, ki je na Kitajskem trajala še več časa.

Pred mirovno konferenco

Zunanji ministri štirih velesil so sklenili, da pošljejo vabila za mirovno konferenco 21. narodom. Kakor poročajo od merodajne strani, je sporazum, kompromis med sovjetkim stališčem in stališčem zapadnih velesil. Vabila bodo razposlali v imenu pariške konference, kakor je to predlagala Francija. To pomeni, da Kitajska ne spada med povabilce. Kitajska vlada je vložila pri francoskem poslaniku v Nankingu protest zaradi izključitve iz kroga povabilcev. Protest povdarja, da predvideva moskovska pogodba od decembra 1945 sklicanje mirovne konference, ki ga izvrši svet zunanjih ministrov, v katerem je zastopana tudi Kitajska.

Zunanji ministri so se sporazumeli v ponedeljek zvečer glede štirih točk poslovnega reda, ki ga bodo predlagali mirovni konferenci. Predlagajo glavno komisijo vodil delegacij, ki naj določijo delovanje konference. Odločitev te komisije bo veljala za odobreno z dvema tretjinama večine. Sestavili bodo pet političnih odborov, ki jih bodo sestavljali zastopniki Francije in vseh tistih držav, ki so bile v vojni z bivšimi petimi

satelitnimi državami sovražnika. Razen zastopnikov Francije bo v odboru za Italijo še 20 članov, za Romunijo 11, Bolgarijo 12, Madžarsko 12, in za Finsko 10. Clanstvo Francije v vseh petih političnih odborih je predlog ameriškega zunanjega ministra. V odboru spada Francija pod ista pravila kakor pri pariški konferenci. Imela ne bo glasovalne pravice, če ni bila v vojni z državo, o kateri se bodo posvetovali. Odločitev v petih političnih odborih bodo sprejete z večino dveh tretjin. V slučaju odobritve kake določitve od strani odbora, ima manjšina pravico, da predloži svoje stališče popolni seji. Če ni mogoče doseči potrebne večine, morajo predložiti sporne točke skupni seji mirovne konference v odločitev.

Zunanji ministri so predlagali, da bi mirovna konferenca sestavila poleg petih političnih komisij še sledeče komisije: dve gospodarski, eno za Italijo in drugo za balkanske države in Finsko, kakor eno vojaško in eno pravno komisijo in komisijo za izdelavo osnutkov.

Naloge nove češkoslovaške vlade

Novi komunistični ministrski predsednik Češkoslovaške, Klement Gottwald je predstavil svoj kabinet ustavodajni skupščini. V svojem govoru je Gottwald izjavil, da se bo veliko delo podražavljenja nadaljevalo, medtem ko se bo ustavodajna skupščina bavila s sestavo nove ustave in dvoletnega načrta za obnovo.

Kar se tiče zunanje politike, je dejal Gottwald, da bo vlada najprej razvijala politične, gospodarske in kulturne odnose z Veliko Britanijo in Združenimi državami, ker sta obe podpirali Čeha v obeh svetovnih vojnah, dalje tudi s Francijo, kakor tudi z drugimi demokratičnimi narodi sveta. Obstoj republike sloni na sklenjeni pogodbi in sodelovanju s Sovjetsko zvezo na vseh področjih.

„Nadaljnje pojačanje češkoslovaške varnosti je slej ko prej glavna naloga naše zunanje politike“, je dejal Gottwald dalje. „Dejstvo, da je Sovjetska zveza v Donavskem bazenu sosed Češkoslovaške, ne za-

hteva samo njene varnosti, temveč ji daje tudi možnost, da razširi in pojača svoje gospodarske odnose poleg svojih političnih in vojaških pogodb s to deželo.“

Češkoslovaška zunanja politika mora posvetiti večjo pažnjo gospodarskemu in političnemu razvoju Nemčije, posebno odstranitvi nacistov.

Pogodba z Jugoslavijo je bila sklenjena kot varnostni faktor proti vsakemu poizkusu ponovnega nemškega napada. Češkoslovaška želi skleniti tudi z drugimi deželami slične pogodbe. Posebna pažnja naj bi se posvetila dobrim odnosom s sosednjo Poljsko, seveda so ti izvedljivi le tedaj, če bo Češkoslovaška našla pri Poljski popolno razumevanje in upoštevanje svojih življenjsko važnih interesov, katerih nikakor ne more žrtvovati.

Gottwald je dejal, da hoče Češkoslovaška pojačati gospodarske in politične odnose tudi z demokratično Bolgarijo.

Zaradi nemških in madžarskih manjšin na Češkoslovaškem je dejal: „Preselitev nemških manjšin je danes samo še vprašanje organizacije. Za rešitev vprašanja madžarskih manjšin bo vlada delovala ne samo v prid Češkoslovaške temveč tudi v prid dobrih odnosov z demokratično Madžarsko.“

Vlada želi obnoviti tudi prijateljske odnose z Romunijo in Avstrijo. Češkoslovaška se bo tudi lojalno zadržala napram Združenim narodom in drugim mednarodnim ustanovam, katerih naloga je obdržati mir in izboljšati gospodarsko in denarno stanje.

Ministrski predsednik je dalje izjavil, da bo češkoslovaška armada v primeri s svojim prejšnjim stanjem izboljšana in okrepljena ter bo tako zmožna izpolniti vse naloge moderne armade.

Slovenske oddaje v radiu

Pridno poslušam slovenske oddaje. Predvsem me zanimajo, in gotovo tudi druge, glasbene točke. Zanimivo je, da se o tej zadevi še ni nič pisalo. Ali naj bo to izraz pasivnosti naših poslušalcev?

Torej, kako je pravzaprav z našim petjem v radiu? Na splošno bi rekel, da kakovost naših zborov ni tako slaba, posebno, če se upošteva dejstvo da se pod Hitlerjem ni smelo peti.

Kolikor se more po dosedanjih nastopih sklepati, imajo pretežno večino moški zbori. Na mešane zборе se ne polaga toliko važnosti. Zakaj, si ne morem misliti. Skoraj nov svet pa so dekliški in otroški zbori. Pa tudi tu se vzbujajo polagoma zanimanja.

Kakor sem omenil, kakovost zborov bi bila za naše razmere kar dobra. Kar moti — in to brez izjeme —, pa je slaba „interpretacija“. Zadnjič sem slišal pesem „O večni uri“ (30. VI.). Ne vem, kateri zbor je pel. Zbor kot tak je bil ubran, razmerje glasov bi bilo kar dobro. Tudi posamezne harmonije so zvenele zboru primerno, le izvajanje pesmi mi ni bilo všeč. V podrobnosti se ne bom spuščal, to bi bila predolga zadeva. Povedal bi samo tole: omenjena pesem je bila odpeta prepočasi (vsaj prvi del). Drugi del pa bi moral biti bolj iskren in doživet. Tudi napačni ritardandi so motili. Ta pesem je zgrajena iz treh delov. Temu sestavu primerno bi se morala tudi izvajati.

Ni moj namen kritizirati omenjenega zborarja. Jaz za svojo osebo sem bil kar zadovoljen z njim. S tem primerom sem hotel pokazati, da lepota pesmi ne zavisi od pesmi, ampak od tega, kako se izvaja. V bistvu je vsaka pesem lepa, pa naj bo še tako preprosta.

Kar sem pri vseh zborih pogrešal, je takt. Do sedaj še nisem čul zbora, ki bi pel po taktu. Vse druge napake se še nekako preslišijo, če pa takt ni v redu, je pač težko poslušati petje. Takt je prva in najvažnejša zapoved v glasbi. Brez takta, oz. ritma ni glasbe.

Na tem mestu bi še omenil petje otrok. Skoraj vse pesmi so bile previsoko pete. Obseg otroškega glasu je majhen. Giblje se v enkrat čuteni oktavi. Vsaka pesem, ki ima višji ali nižji obseg, je že v naprej obsojena na neuspeh. Na to bi morali prireditelji paziti. S težkim nenaravnim petjem se škoduje tudi otroškemu glasu.

Važno vlogo pri pevskih točkah pa igra tudi razpored pevcev pred mikrofonom. Ni vseeno, kako jih postavimo. Za to bi moral biti pač strokovnjak pri rokah. Samo ta more presoditi, kateri glas se sliši bolj oziroma manj glasno.

Te misli sem imel, ko sem poslušal slovenske oddaje.

Zanimivosti preteklega tedna

ZDRUŽENE DRŽAVE

Vršilec dolžnosti ameriškega zunanjega ministra je podal izjavo o ameriški politiki do Kitajske. Izjava povdarja, da je vlada Združenih držav želela čimprejšnjo ustanovitve vlade na Kitajskem, ki bi predstavljala vse kitajske politične struje, vstevši komuniste.

Po poročilih iz New Yorka bo 23. julij dan drugega poizkusa za atomsko bombo. Tokrat bo bomba eksplodirala pod morsko gladino. Glavna vaja za ta drugi poizkus bo 19. julija.

Na osnovi ameriške obveze, da bo po dobi pripravi za samovlado dala filipinskemu narodu popolno neodvisnost, je v imenu predsednika Trumana proglasil neodvisnost Filipinov visoki komisar Paul McNutt.

Predsednik Truman je izdal proglas, s katerim izjavlja, da so Filipini „ločena država z lastno vlado“ in da so s tem ukinjene „vse pravice do posesti, nadzorstva, pravosodja, kontrole ali suverenosti, ki so jih do sedaj imele Združene države.“

Za prvega predsednika nove filipinske republike so izvolili Manuela Killearn-a. Dosedanji ameriški visoki komisar bo v bodoče opravljal posle ameriškega veleposlanika.

VELIKA BRITANIJA

Državni minister Noel Baker je v poslanski zbornici izjavil, da se bo po zadnjih razgovorih med britanskim veleposlanikom in egiptovsko vlado lord Stansgate čimprej vrnil v Kairo, da obnovi pogajanja za revizijo anglo-egiptovske pogodbe.

Pretekli teden je lordska zbornica s 55 proti 19 glasovom odbila ukrep, ki ga je predlagala laburistična vlada. To je že četrty poraz, ki ga je sedanja britanska vlada doživela v lordski zbornici.

Podtajnik zunanjega ministrstva McNeil je v odgovoru na neko vprašanje v Spodnji zbornici izjavil: „Britanska vlada je resno zaskrbljena, ker Španija ni izpolnila obljube, da bo izgnala znanega belgijskega izdajalca Leona Degrella. Britanski poslanik v Madridu je španske oblasti večkrat opozoril na to vprašanje in podprl belgijske zahteve, da bi Degrella izgnali.“

Kot je v Spodnji zbornici izjavil državni minister Noel Baker, sta sklenila gospodarski in socialni svet UNO ustanoviti komisijo za človečanske pravice demokratične svobosčince. S pomočjo te komisije upa britanska vlada, da bodo obvarovane pravice manjšin na svetu.

IRSKA

Irski ministrski predsednik De Valera je izjavil v zbornici ob priliki glasovanja za zadnje prispevke Irske staremu Društvu narodov, da Irska ne bo prosila za pristop k Združenim narodom, dokler ne bodo podpisali mirovnih pogodb. Zatrnil je, da Organizacija združ. narod. ne zadovoljuje, ter da upošteva interese majhnih narodov še manj kakor Društvo narodov. De Valera je dodal, da priznava, da morajo velike sile postaviti na razpolago silo za ohranitev moči zakona ter da je zato naravno, da si hočejo pridržati velik del v nekaterih vprašanih življenjskega pomena, toda majhni narodi imajo potrebo po odločnejšem jamstvu ter varnosti kakor veliki. Majhen narod, ki bi bil sosed velikemu ter se temu upri, bi bil uničen že prej, preden bi prišla kakršna koli pomoč in bi ga lahko pustili samega v stiski, kakor se je to zgodilo za časa starega Društva narodov.

FRANCIJA

Francosko politično življenje je v zadnjih dneh precej razgibano. Vlada je imela dve seji, na katerih je razpravljala o Bidaultovem političnem programu ter o vprašanih upravnega značaja. Istočasno saseda tudi komisija, ki izdeluje načrt za novo ustavo. V četrtek popoldne pa se je sestala tudi narodna gospodarska komisija, ki je proučevala politiko cen in plač z ozirom na zahteve Splošne delavske zveze, ki zahteva 25% povišanje mezd.

Ustavna komisija je soglasno sklenila, da bo priporočila odobritev dvorzborničnega parlamentarnega ustroja. Druga zbornica na noben način ne bi mogla izbrati ministrskega predsednika ali izmenjati vlade. Komisija se je sporazumela tudi o tem, da bo predsednik republike lahko imenoval ministrskega predsednika, ki pa bo moral dobiti zaupnico parlamenta. Dopisnik „BBC“ poroča, da so se vse tri glavne francoske politične stranke lotile izdelave nove ustave v zelo spravljivem duhu. Ustavna komisija šteje 42 članov. Stranke so zastopane v razmerju števila sedežev v ustavodajni zbornici.

Predstavniki treh glavnih strank so poleg francoskih sindikalnih organizacij, delodajalcev ter županov najvažnejših mest zastopali tudi v gospodarski komisiji, ki se je v četrtek sestala pod Bidaultovim predsedstvom ter razpravljala o izenačenju plač. Predstavniki seindikalne zveze so na zase-

danju želeli, da bi začeli razgovore s takojšnjo odobritvijo 25% poviška, toda predstavnikom vlade se je posrečilo omenjeni predlog odbiti. Nato so imenovali tri komisije, ki bodo izdelale predloge o plačah in cenah, da bodo tako dobili osnovo za nadaljnje razpravljanje. Bidault je zbrane predstavnike opozoril na nevarnost inflacije ter jih pozval k narodni solidarnosti. Ob zaključku zasedanja je tajnik sindikalne zveze izjavil novinarjem, da je zveza zadovoljna, da bodo upoštevali njene predloge. Splošna delavska zveza predstavlja štiri petine organiziranih delavcev v Franciji.

V četrtek zvečer se je setala tudi ustavodajna zbornica. Prišlo je do strahovitega trušča, ker so komunisti zahtevali, da iz moralnih razlogov razveljavijo izvolitev desničarskega poslanca Duponta. Komunistični poslanci so se dvignili s sedežev, kričali in mahali proti desničarskim poslancem. Komunistični govorniki so trdili, da je bil Dupont v letih 1941 do 1944 često v stikih z nemškimi oblastmi, v stikih, ki imajo značaj sodelovanja s sovražnikom. Med levičarskimi in desničarskimi poslanci je prišlo do medsebojnega obtoževanja. Desničarski poslanci so vzklikali: „Spomnite se Mauricea Thoreza (Thorez je francoski komunistični vodja, ki je med vojno odšel v Sovjetsko zvezo). Zbornica je nato glasovala o

komunističnem predlogu in ga s 341 proti 130 glasovom odklonila.

Poročajo, da je ustavodajna komisija sklenila, da bosta morali predsednika četrte republike izvoliti najmanj dve zbornici. Če pa bi ustava predvidela še ustanovitev tretje zbornice, bodo morali njeno pravico v pogledu sodelovanja pri volitvah predsednika šele proučiti. Komisija je odbila predlog, da bi podelili predsedniku oblast, da lahko razpusti poslansko zbornico.

NIZOZEMSKA

Nizozemska je dobila novo vlado. Novi ministrski predsednik dr. Louis J. M. Beel je podal v Spodnji zbornici smernice nove vlade.

Beel je omenil, da se vlada popolnoma zaveda resnosti indonezijskega vprašanja, upa pa v najkrajšem času na mirno rešitev, ki bo koristila Indonezijcem, Nizozemcem in drugim narodnim skupinam. To zaupanje sloni na starih vezeh, po drugi strani pa tudi na nizozemskem razumevanju nujne potrebe po samovladi.

Kot nadaljne cilje nizozemske vlade je novi ministrski predsednik naznačil blaginjo naroda, v zunanji politiki pa podpiranje Organizacije Združenih narodov. Izjavil je, da bodo odločno podpirali zgraditev zadostno oborožene sile na kopnem, na morju

in v zraku; to je potrebno za zaščito narodnih in mednarodnih zakonov.

Beel je naznanil tudi poddržavljenje nizozemske banke.

JUGOSLAVIJA

Jugoslovansko poslaništvo v Parizu je priredilo 4. julija sprejem na čast podpredsedniku jugoslovanske vlade Edvardu Kardelju, ki je na konferenci zunanjih ministrov zastopal interese Jugoslavije. Svečanosti se je udeležilo veliko številu uglednih oseb, med njimi tudi zunanji minister SSSR Molotov in njegova pomočnika Višinski in Dekanozov.

Sklep zunanjih ministrov v Parizu, ki določa mednarodno upravo Trsta, so označili v Jugoslaviji kot veliko krivico in za nesprejemljiv. Časopisi povdarjajo, da bi pomenilo uresničenje tega sklepa nelogično zadrževanje razvoja Trsta.

Jugoslovanski poslanik dr. Sava Kosanović je izjavil zastopniku „United Press“, da ne bo izzvala mednarodna uprava Trsta nobenega vojaškega napada, vendar pa je prepričan, da so sedanji predlogi za desetletno mednarodno upravo Trsta za Jugoslavijo nesprejemljivi.

Dr. Kosanović je izrazil prepričanje, da bodo zunanji ministri proučili pri mirovni konferenci jugoslov. predloge glede Trsta.

Trst pod mednarodno upravo

Načrt za mednarodno nadzorstvo Trsta, ki so ga v Parizu sprejeli zunanji ministri Velike Britanije, Združenih držav, Sovjetske zveze in Francije, temelji na predlogih sovjetskega zunanjega ministra Molotova in zunanjega ministra Francije Bidaulta. Načrt obsega sledeče točke:

1. Zunanji ministri odobravajo vzpostavitev svobodne države Trst, ki obsega tudi vse področje zapadno od črte, ki jo je predlagala Francija (Devin — Novigrad).

2. Za neodvisnost in nedotakljivost države jamči Varnostni svet UNO.

3. Imenovana bo posebna komisija, ki jo bodo sestavljali zastopniki štirih velesil pri Varnostnem svetu. Ta bo na osnovi posvetovanj z zastopniki Jugoslavije in Italije izdelala predlog za upravo Trsta, ki bo predložen mirovni konferenci.

4. Statut za to področje bo odobril Varnostni svet, ki bo na osnovi 15. točke Listine Združenih narodov poročal o tem glavnih skupščini.

6. Glavno načelo začasne vlade in statuta, ki bo ostal v veljavi za tržaško področje je: guvernerja bo določil Varnostni svet po predhodnem posvetovanju z jugoslovanskimi in italijanskimi zastopniki. Zakonodajni pravni ustroj začasne vlade naj bo zgrajen po demokratičnih smernicah. Zagotovijo naj se pravice državljanov glede vere, govornice, šolstva, tiska in dostopa v javne službe. Guverner mora vsako leto podati poročilo Varnostnemu svetu.

Z rešitvijo tržaškega vprašanja, kakor ga predvidevajo zunanji ministri v Parizu, niso zadovoljni v Jugoslaviji, niti v Italiji.

Jugoslovani in Italijani protestirajo

Podpredsednik jugoslovanske vlade Edvard Kardel je 7. t. m. v Ljubljani izjavil, da Jugoslavija ne more sprejeti odlok pariške konference zunanjih ministrov štirih velesil, po katerem naj pride Trst in njegova okolica pod mednarodno upravo. Dalje je izjavil, da živi v področju, ki pride pod Jugoslavijo, 60.000 Slovencev in 16.000 Italijanov, medtem ko bi Trst, Gorico in Tržič odcepilo od njihovega naravnega zaledja. Jugoslavija bo pri mirovni konferenci ponovila svoje zahteve in istočasno protestirala proti sklepom zunanjih ministrov.

Protestne demonstracije v Rimu

Po nekem poročilu rimskega radia so se v nedeljo zvečer vile množice Italijanov skozi ulice Rima. — Nosili so tablice z napisi kakor: „Trst k Italiji“ in „Julijska Benečija je italijanska“. Prišli so od množične protestne manifestacije proti pariškemu sklepu, da se Trst internacionalizira in da pripade velik del Istre Jugoslaviji. V ponedeljek so baje imeli v Neaplju množično zborovanje, katerega so se udeležile vse velike italijanske politične stranke vključno socialisti in komunisti. — Dotok beguncev iz Julijske Benečije v Italijo se neprenehoma nadaljuje.

Navice iz Slovenije

Ljubljansko časopisje priobčuje med drugimi sledeče zanimivosti iz Slovenije:

V Sloveniji bodo v prihodnjih dneh poslali več tisoč mladincev in mladink na letovanje. Zdravi bodo pomagali pri obnovitvenih delih, okrevanja potrebni pa bodo poslani v posebej zato določene kraje.

V tem času bo prejemala delovna mladina do 14. leta starosti 5400 g enotne moke, 600 g bele moke, 2400 g zdroba, 1000 g ješprenja, 1000 g fižola, tedensko 100 svežega mesa, mesečno še 1300 g zakuhe, 1500 g masti ali olja, 1500 g sladkorja, 500 g mesno-zeleknjadnih konzerv, 5 doz nesladkanega kond. mleka, 1 dozo sladkanega kond. mleka, 1000—1500 g marmelade, 500 g medu, 300 g surovega masla, 50 g kakaoa, paradižnik v dozah in jajca po potrebi.

Slovenski knjižni zavod je pred kratkim izdal več novih in zanimivih knjig. V knjigi, ki jo je ilustriral Maks Kavčič, so izšli Ivana Potrča „Kočarji in druge povesti“.

V knjižnici Slovenskega gledališča sta izšla nadaljina dva zvezka: Mateja Bora dramska spisa: „Raztrganci“ in „Težka ura“ z avtorjevim uvodom in režijskimi opombami, in Frana Lipaha veseloigra „Glavni dobitek“ z uvodom dramaturga Bratka Krefta in režijskimi opombami iz avtorjevega peresa. Kot novi zvezek zbirke „Pogledi“ ki jo je pri Akademski založbi prekinila vojna so izšla „Prešerniana“, ki jo je Slovenski književni zavod izdal za stoletnico „Poeziji“. Tu imajo ljubitelji Prešerna pregled doslej neznane gradiva o Prešernu in znatno izpopolnjeno bibliografijo o vsem, kar se tiče Prešerna.

Za sedemdesetletnico hrvaškega pesnika Vladimirja Nazorja so izšle v prevodu T.

Potokarja „Novele“. Oton Župančič je počastil Nazorov jubilej s pesmijo „Na poti k poetu“, ki je reproducirana v faksimilu.

Posebno pomembna novost iz prevodne književnosti je Paula de Kruifa „Borba za življenje“. Knjigo je prevedel dr. Mirko Černič. Izšel je tudi prvi zvezek „Poljudno-znanstvene knjižnice“, ki pranaša v prevodu dr. Robiča razpravo ruskega profesorja I. F. Polaka „Kako je zgrajeno vesoljstvo“.

Pretekli teden so pred palačo „Grafike“ v Ljubljani slovesno odkrili spominsko ploščo 50 grafičnim delavcem in delavkam, ki so žrtvovali življenja v borbi za svobodo.

Slovesnosti so se udeležili tudi minister za trgovino Tone Fajfar, predsednik Centralne uprave Zveze delavcev in namesčencev ter delegati grafičnih delavcev iz vseh delov Slovenije.

V Mariboru so odprli Centralni pionirski dom. Dom obsega veliko delovno sobo, čitalnico, knjižnico, prostor za oder in sobo za upravo. V vseh sobah so enotne mizice in klopi. Dom je odprt vsak dan od osme do dvanajste ure in od treh do šestih popoldne.

Komisija za ugotavljanje vojnega dobička v Ljubljani je razpravljala o vojnem dobičku naslednjih oseb: Lazar Metka, pletilstvo na Rimski cesti (223980 din); Jamnik Joško in Uršula, starinar na Starem trgu (143745 din); Kalan Jože, trgovina s čevlji na Nabrežju (100550 din).

Tovarna „Pinus“ v Račah pri Mariboru je povečala proizvodnjo smolnih izdelkov, masti za usnje, masti za hladne vijake in dr. V tovarni proučujejo možnost uporabljanja ostankov katrana, ki ga pridobivajo pri suhi destilaciji.

Bo vsem svetu

„Zahteval bom smrtno kazen za verižnike“, je izjavil francoski minister za prehrano Yves Farges, ko je v New Yorku stopil v letalo, ki ga je pripeljalo v Paris. „Ne moremo trpeti, da bi v demokraciji majhna skupina ljudi jedla kolikor in kar bi hotela, med tem ko bi otroci poleg njih umirali od lakote. Tega ne bomo dopustili!“

Guverner države New York Dewey je poveril raznim članom upravnega sveta „Društva za svetovno trgovino“ nalogo, proučevati možnosti za ustanovitev stalnega mednarodnega velesejma v New Yorku. Če se hoče ustanoviti to središče svetovne trgovine, tedaj bo treba pripraviti najmanj 100 milijonov dolarjev, je naznanil minister Dewey.

Kakor poročajo iz zanesljivega vira v Washingtonu, bosta prihodnji teden Velika Britanija in Amerika objavili preklc med vojno sestavljene „črne listine“ nad inozemskimi tvrdkami, ki so bile osumljene, da so imele zveze s sovražnimi državami.

Afghanistan je zaprosil za članstvo pri Združenih narodih kot četrta država za Albanijo, Siamom in Zunanjo Mongolijo. Posebni pododbor Varnostnega sveta bo stavil predloge v tej zadevi do 1. avgusta.

Gotovi opazovalci, piše „Observer“, mislijo, da je prijateljska pogodba med Jugoslavijo in Albanijo pripravljajni ukrep za priključitev Albanije k Jugoslaviji. To bi beograjski propagandni službi dovolilo, da bi se odškodovala javnemu mnenju zaradi izgube Trsta.

Začasno se zdi, da ima ta pakt namen ščititi Albanijo pred Grčijo za slučaj — kar pa je sicer zelo neverjetno, če bi se ta država poskušala polastiti severnega Epirosa.

Med ovacijami o solidarnosti za Trst, je prišlo v Padovi do izgrediv, ki jih „Popolo“ označuje za „obžalovanja vredne“.

Skupina študentov je s silo vdrla v neko kavarno, kjer je sedež angleškega časnikarskega kluba, strgala s sten angleške in ameriške zastave ter razvesila italijanske. Razen tega so razdeljali lokal. Policija je posegla vmes in zaprla več oseb.

„Sklepi Pariške konference v palači Luxemburg so izid vsestranskega zbližanja“, piše dopisnik agencije „Tass“.

Sklenjeni kompromis je brez dvoma velik uspeh. Sedaj gre predvsem zato, da se zajamči demokratske pravice tržaškemu prebivalstvu in mirno sodelovanje jugoslovanskih in italijanskih elementov. Tako ne bo ozemlje Trsta ločilo Jugoslavijo in Italijo, temveč bo tvorilo most med obema državama.

Kampanja za volitve v zakonodajno narodno skupščino, ki bodo 20. julija, se zavija v vedno bolj napeto ozračje. Govornik demokratske stranke, ki stoji na čelu opozicije je izjavil, da je prebivalstvo pod vedno večjim pritiskom s strani civilnih in vojaških oblasti, ki izrabljajo vsa sredstva, prid republikanski ljudski stranki. Demokratska stranka, ki je bila ustanovljena februarja tega leta, šteje sedaj več kakor milijon vpisanih članov. Opazovalci so mnenja, da bodo kandidati demokratske stranke pri popolnoma svobodnih volitvah, povsod dosegli večino glasov.

IVAN KRŽIŠNIK:

SOLSKO BERILO

(Nadaljevanje in konec)

Zares, da današnji čas vpije po čim hitrejši izdaji novih šolskih knjig, toda ne pustimo se zavesti, da bi v naglici sestavili nekaj zasilnega, nekaj kar bi prav v vseh pogledih dovršeni šolski knjigi ne odgovarjalo. Če se že pri navadnem mehaničnem delu tako rado uveljavi rek, da naglica ni dobra, toliko bolj in toliko usodnejše bi se uveljavil pri tako važnem in odgovornem delu, kot je sestava šolskih čitank. Očividno so prav tega mnenja tudi šolske oblasti, saj so nekateri deželni šolski sveti izdali le začasne, cenene čitanke, ki se jih bo nado mestilo s popolnejšimi, ko najdejo svoj čas, da bodo mogle iziti. Menim pa, da je silno težko, skoroda nemogoče, da bi dovršeno berilo izdelal en sam avtor. Premnogostranske so namreč zahteve in pretežke je odgovornost, da bi ji bila kos ena sama glava. Primere, kako dobro se obnese vzajemno delo strokovnjakov, imamo v slovenskih čitankah za posamezne razrede srednjih šol. Četudi jim morda kdo more očitati kak nedostatek, vendar vidno nosijo pečat nad vse skrbnega in smotrenega strokovnjaka dela. S kakim hrepenenjem smo se ozirali učitelji ljudskih šol po tako dovršenih šolskih knjigah. Kot rečeno, sestava berila zahteva ljudi povsem jasnih vzgojnih in metodičnih načel, takih z obsežno didaktično izkušnjo in takih s popolnim poznanjem slovenske literature. Potrebno pa je tudi poznanje beril, ki se jih rabi po šolah vodilnih evropskih narodov in držav. Naj bi se torej ne štedilo ne s časom in ne z žrtvami, da bi končno dobili učenci, pa tudi starši v roke knjige, ki bi jih z veseljem prebrali in s pridom uporabljali. Rekel sem, da je sestavljalcu šolskega berila potrebno tudi poznanje tovrstne literature tujih narodov. Načelno napačno je namreč mnenje, da mora biti čitanka dosledno izvirno slovensko delo. Ali naj zavrzemo predragoceno vzgojno in učno gradivo, ki se nahaja na primer v švicarskih, francoskih, čeških, starejših italijanskih šolskih čitankah zato, ker ni slovenskega izvora?

Je pa še ena silno važna zahteva: Vsa berila za ljudsko šolo morajo biti enotna. To se pravi, sestavljenaja morajo biti na podlagi enakih načel, morajo dopolnjevati drug drugega in tvoriti skupno enoten pregled in enotno podlago vse ljudskošolske vzgoje in dejavnosti. Opravka imamo s štirimi knjigami: Abecednik za prvo šolsko leto, drugo berilo za drugi, tretje berilo za tretji in četrti razred in četrtro berilo za vse višje razrede. Že pri sestavi slovenskih abecednikov, ki so nosili čisto brez potrebe različna zvoneča imena, se je grdo grešilo. Sestavljalci so se trdovratno oklepali zmotnega načela, da se otrok mora naučiti vsega igranje. Pa je bila, je in bo šola resna delavnica in nikako zabavišče. Poenostavljanje in ponazorovanje je zavzemalo že take mere, da niso ne učitelji ne učenci, kaj šele starši spoznali smisla, da niso, rekli bi, radi preobilnih dreves videli gozda. Če kaka knjiga, tedaj zahteva vprav abecednik, tako jasno dispozicijo, da jo razpregledaš, ko prvič pazljivo prelištaš knjigo. Drugo berilo je bilo pogosto preotročje; avtor je

kaj rad zamenjal dva povsem različna pojma, namreč, kaj je otroško in kaj otročje. Tudi je bil prehod od abecednika k drugemu berilu prevelik. Sestavki so uporabljali pretežke in nenavadne izraze, previsoke pojme in tvorili stavke, ki jih prepogosto ni bilo moč razčleniti. Vsa tretja berila brez izjeme so pa nosila napako, da so bili sestavki predolgi, dolgovezni in brez klene etske vsebine. Učitelj pogosto ni vedel ž njim kaj početi in jih je uporabljal le za vaje v čitanju. Četrto berilo, ki pride v roke že zrelejšim učencem, mora biti sestavljeno s tako skrbnostjo in vsebovati toliko klenega zrna in zanimive snovi, da ga tudi odrasel človek vedno s spoštovanjem prelistuje in prebira.

3. Ko sem navedel nekake splošne zahteve, ki jih stavimo sestavljalcu šolskih beril, se ozrimo še na nekatere podrobnosti, če jih smemo tako imenovati. Vsi vemo, da je naša slovenska domovina sestavljena iz pokrajin, ki se med sabo silno razlikujejo in prav tako iz prebivalcev, ki nimajo razven skupnega slovenskega jezika, skoraj ničesar skupnega. Le primerjajmo naše Kraševce in Dolenjce, Gorjane po Tolminskem in Gorenjce, Štajerce in Korošce, Istrane in Prekmurce, pa nam bo takoj jasna zahteva, da mora šola nujno upoštevati tako velike karakterne razlike, kot jih na prvi pogled opazimo pri

Slovenske litanije v Gospej sveti

navedenih rojakih. Pouk in šolska vzgoja mora imeti svoje korenine v posebnosti pokrajine in prav tako bi moralo biti tudi šolsko berilo drugače sestavljeno po posameznih pokrajinah. Za nas Korošce je ta zahteva tako po sebi umljiva in jasna, da je ni treba utemeljevati. Slovenski Korošec je tako izkristaliziran tip človeka, s tako svojiskimi potezami in s tako svojiskim etosom, da ga mora šola nujno povsem drugače obravnavati, kot na pr. Kraševca, če hoče,

da bosta učitelj in šola v dobrem in pravem pomenu zares ljudska. Prav tako umljivo je, da mora tudi šolsko berilo za koroške šole biti vse-skozi koroško. Ne le, da vsebuje koroške pravljice, bajke, vraže, ljudske izreke, običaje, noše, krajevne posebnosti in navade, upoštevati mora tudi koroške jezikovne posebnosti. Ne mislim, da bi uvažali v knjige, kot svoječasno Prekmurci dosledno svoje narečje, ampak koroščina ima tako lepe in izvirne slovenske izraze, tako svojski način besednega sklada, da mu je šolski knjigi brez-pogojno napraviti prostor.

Le zamislimo si, kako bi se tako koroško branje s svojo mehko in melodično izreko razlikovalo in odlikovalo od okorne in mrtve vseslovenske šolske slovenščine. Seveda bi bilo dati nekaj prostora v šolski čitanki sestavkom, ki so napisani v karakterni gorenjščini (Finžgar, Tavčar), v dolenjščini (Jurčič), v tolminščini (Pregelj) itd. Pri obravnavi takih sestavkov dobi učitelj dovolj prilike, da predstavi učencem posamezne slovenske pokrajine, njih posebnosti in prebivalstvo v vsej njegovi svojosti. Na ta način se bo slovenski Korošec s ponosom zavedel, kako odličen člen tvori v skupni slovenski družini.

4. Nadaljna zahteva je tale: Šolsko berilo mora biti po vsebini globoko in zavedno etično. Kakor je ta zahteva za normalnega človeka po sebi umljiva, vendar se prepogosto ni čisto nič upoštevala. Da bi knjiga ja ne imela kakega duha po klerikalizmu, se je v njej prezrl vsak odnos človeka do Boga, še več, zasmehovalo se je celo obče človečanske in krščanske nauke. Vprav dandanes, ko vidimo, da se vsi resnično kulturni narodi po mnogoletnih zablodah in usodnih materialističnih zmotah zopet vračajo k Bogu, je naša dolžnost, da povemo jasno in odkrito, da je tudi naš bodoči rod treba vzgojiti v strahu božjem, v ponižnosti napram Bogu in v ljubezni do Boga. Nato pa brž pridejo dolžnosti, ki jih ima človek do samega sebe. Že otrok mora skrbno čuvati svojo osebnost, biti ponosen in se zavedati kaj je mož-beseda, če hočemo, da bo kdaj iz njega mož-korenina in ponosno dekle in žena. Šola mora otroka naučiti, da se bo zavedal svojega človeškega dostojanstva in se ne bo pustil v kakoršnih koli razmerah za nobeno ceno žaliti ali poniževati od nikogar. Šele človeku z zavedno osebnostjo častjo moremo vzgojiti dolžnosti, ki mu jih je izpolnjevati najprej do lastnih staršev in rodbine. Te dolžnosti nikakor niso majhne in ne lahke, in šola jih mora s tolikim poudarkom objasnjevati, da se jih človek vse življenje zaveda. Tudi se mora že v šoli točno opredeliti razmerje, ki naj ga ima mož ali žena do soljudi, do naroda in domovine. Ne puhlo navdušenje, temveč jasni pojmi o dolžnostih so važni vzgojni smotri. Čut do izpolnjevanja dolžnosti napram domovini ali državi mora biti privzgojen, prav tako pa tudi zavest do svojih pravic, ki jih more in mora uveljaviti in zahtevati dostojen člo-

Slovenska hišica na severnem Koroškem

vek. Skratka, odnosi človeka do sočloveka in do človeške družbe morajo biti jasni in določni. In to jasnost mora posredovati šola, to se pravi dober učitelj in posebno še dobra šolska knjiga. Zanimariti tudi ni vzgoje ljubezni do živali in prirode v obče. Ako šola vzgaja mladino v tem duhu in po teh načelih, more s ponosom trditi, da vrši svojo kulturno misijo v polnem pomenu besede. Zvesto pa mora, kot rečeno, stati ob strani učitelju dobra šolska čitanka, katere vzgojni duh je plemenit in jasen.

5. Kateri učitelj višjih razredov še ni tožil, koliko dragocenega časa mora v šoli porabiti pri obravnavanju zemljepisa, zgodovine, poznavanja prirode in drugih realnih predmetov z zapisavanjem obravnane snovi. Koliko truda, pa tudi koliko časa bi bilo učitelju in učencem prihranjenena, ko bi to snov posredovala v jedrnatih in zgoščenih oblikah četrta čitanka. To berilo bi moralo imeti tudi obris slovenske slovnice in biti nekaj pregled slovenskega slovstva. Zastopani bi morali biti po svojih delih Vodnik, Prešern, Stritar, Jenko, Gregorčič, Aškerc, Kette in Zupančič z značilnimi pesmimi in pisatelji Slomšek, Jurčič, Tavčar, Trdina, Levstik, Cankar, Finžgar, Pregelj, Milčinski in Meško s sestavki, ki nimajo le literarne vrednosti, ampak so tudi vzgojni in primeri otroški duševnosti.

6. Kot najvažnejše metodično navodilo, ki se ga je držati pri sestavi šolskih beril, pa je zahteva, da mora biti vsak sestavek tak, da ga je možno učitelju obravnavati z učenci. Kako se to preprosto sliši, in vendar je po šolskih knjigah nešteto sestavkov, ki ne more z njimi učitelj prav ničesar početi. Otroci zahteva epičnega podajanja, plastičnega, skoroda drastičnega opisovanja dogodkov in krepkega jezika. Medlega opisovanja čustev in polizano malomeščanskih brig otroci, posebno še kmečki z zdravim okusom, ne morejo trpeti. Kako se vprav v tem pogledu odlikuje Slomškova čitanka!

Naj bi ti napotki služili svojemu namenu, da bi vsaj koroški slovenski otrok in učitelj dobila priročnik, ki bi ga s pridom uporabljala in ki bi obema bil zvest vodnik in prijatelj. Pa tudi staršem naj bi pokazal, da so njih otroci v dobrih vzgojnih rokah, ki bodo iz njihovih otrok naredile poštene fante in dekleta s čistimi pojmi in jasnim pogledom na svet in njegovo dogajanje.

V teku tega meseca bomo pričeli s priobčevanjem izvirnega romana „Rotija“, ki ga je napisal Karl Mauser (Iztok).

Uredništvo

V kraljestvu lutk

Spisal Fr. Bazilij

(Ponatis dovoljen samo s pristankom pisca)

6.

„Glej, glej! Ali je že res konec prijetne zabave?“ se čudi Jurček in gleda po sobi. Vrne se na vrh stopnišča, da bi bolje videl. Vse je na nogah kakov v mravljišču. Lutke so pospravile kulise z odra, postavile v kotu gozd, s poslopji so napravile dolgo ulico, ki se vije od odra — kraljeve palače — do gozda v kotu. Pred gozdom se razširi in stvarja trg, sredi katerega stoji starinski vodnjak. S trga se odcepi druga ulica, zavije okoli mize in se konča blizu omare. Ob odru je postavljen grajski stolp, med njim in pročeljem pa pritrjujejo pravkar kuliso, ki prikazuje zunanost kraljeve palače z velikimi grajskimi vrati. Največ dela ima seveda velikan Teleban. Težke kulise urno prestavlja, kakor bi bil plačan od kosa. Ravnokar gre proti omari. „Le brž s stopniščal!“ veli od daleč Jurčku in pajacomu. „Odnesem ga h kraljevi palači.“ „Še prej pa nama pomagaj spraviti pohištvo iz predalov!“ poprosita pajaca. „Počakajta, takoj se vrnem.“ Po tem odgovoru potegne stopnišče tako naglo od omare, da so utegnili naši znanci komaj skočiti na tla, in ga zaviti na ramena. Jurček odide z velikanom proti odru, pajaca pa stakneta nekje dolgo vrv, splezata v predale in pričneta spuščati na tla kose pohištva. Velikan se vrne, ko postavi stopnice k vhodu v kraljevo palačo, k omari. Kmalu nagromadi pred njo velik kup stolčkov in

stolov, klopi in klopč, miz in mizic, omar in omaric. Kraljevi služabniki že odnašajo zbrano grajsko pohištvo v palačo. Ostale dele si razdeljujejo prebivalci lutkovnega kraljestva. Vika in krika pri tem seveda nikakor ne manjka.

Jurček vidi, kako se stara klepetulja Metta prepira s čevljarjem Smolo za stol. Zatrjuje, da je njen; zato ga vleče k sebi. A čevljar Smola robanti in si ga hoče prilastiti. Ker meče nobeden odnehati, odneha naposled stol. Prepirljivca, držeča v rokah vsak pol stola, telebneta trdo na tla. Smešnemu prizoru se vse smeje.

„Nal pa sta oba brez stola“, se zasmee tudi Jurček ter zavije okoli vogala med vrsto hiš proti trgu.

Že od daleč zagleda množico, zbrano ob vodnjaku. Opazi kralja, princesko, ministra, grajskega norčka in debeluha kuharja, naokoli pa ljudi, ki so delo že opravili. Očividno dvor čaka, da služabniki opremijo kraljeve sobane.

Ko hoče pohiteti na trg, zasliši, da uganja norček burke iz grajskega kuharja. Spomni se svoje čarovne palice in takoj sklene, navihancu pošteno zagosti.

„Hi hi hi! Saj se ne boš mogel s svojim sodčkom kmalu več kretati po naši kuhinji. Strašansko si rejen. V največji grajski lonec bi te ne stlačili. Nak, jaz že ne bi hotel imeti takega trebuha! Hej, saj si kakor velikanska žoga. Hi, hi, hi! Klanjam se, gospod trebuhar!“ Tako oponaša norček kuharju, ga draži in skače okoli njega.

Debeluh jo hoče kljub obilnemu trebuhu ubrisati za paglavcem, da mu vrne milo za drago, toda kar začuden obstane. Dvorni norček se namreč nenadoma debeli ter se tako zdebela, da prekaša njegov trebuh v nekaj trenutkih kuharjevega.

„Kaj to pomeni?“ se prestraši navihaneč, a trebuh še vedno narašča kakor kvašeno testo, če ga postaviš na peč, da šivi na rdeče obleki pokajo.

„Ha, ha, ha! Zdaj pa imaš!“ mu privošči kuhar in se zavoljo smeha skoraj sesede. Tudi ostala družba se smeje dvornemu norčku, ki s šibkimi nožicami pretežkega bremena še premakniti ne more. Vsi so tako zaverovani v debeluščka, da se niti malo ne menijo za Jurčka, ki riše za njihovimi hrbti s čarovno palico po zraku skrivnostne kroge...

„Ho, ho! Moj trebušček je vse nekaj drugega kakor tvoj sod. Kuharju pristoji, da je okrogel, a dvorni norček mora biti suh, da laže skače“, hiti kuhinjski debeluhar. Toda jo! Ne izgovori še dobro zadnje besede, že jame njegov trebuh plahneti. Vodja grajske kuhinje se čedalje bolj tanjša, naposled pa široka obleka že kar mahedra na njegovem suhem telesu.

„Ta je pa lep!“ se jezi med glasnim smejanjem vesele družbe. Celo norčku uide kljub nevšečnemu odebelenju razposajen smeh. A najbolj ugaja to kraljevemu prve-mu ministru.

„Kdo pa ti je ukradel trebuh?“ se šali iz suhega kuharja. „Zdaj menda pač uvidevaš, da premalo paziš nase. Jaz pa svojega ne dam... Ojej, ojej! Sušim se. Na pomoč, na pomoč!“

Tudi minister je v kratkem podoben suhi trski.

Šala doseza bolj in bolj višek, a smeha ni ne konca ne kraja. Le škoda, da se tudi „čarovnik“ spozabi in smeje, kakor bi orehe stresal. Vsi se ozro, še preden utegne skriti palico čarodejko.

„No zdaj sem pa razkrinkan!“ se jezi Jurček sam nase in stopi med veselo družbo.

„Saj se mi je kar zdelo, da imaš ti prste vmes“, se nasmeje kralj, prvi minister pa pristopi k Jurčku in ga strese za ramo, rekoč: „Ti grdun ti! Glej, da mi pri tej pričr vrneš trebuh! Kje ga imaš?“

„V žepu“, se muza navihaneč. „Ako ga hočete vsekakor nazaj, ga lahko takoj dobi-te.“

Nato dvigne čarovno palico, da se zlata kroglica na njenem koncu skrivnostno zalesketa, a minister se že blaženo nasmehe, kajti na hip postane prejšnji debeluh.

„Naju dveh menda ne boš pozabil?“ vprašata debeli norček in suhi kuhar.

Res zamenja čarovna palica v nekaj trenutkih njuni obliki.

„Le čakaj! Samo v grajski kuhinji se kdaj prikaži! Takoj boš vržen v lonec in skuhan, da boš pomnil, kdaj si se drznil osušiti kraljevega kuharja.“ S temi besedami zagrozi pol šaljivo pol resno „čarovniku“ zopet debeli kuhar.

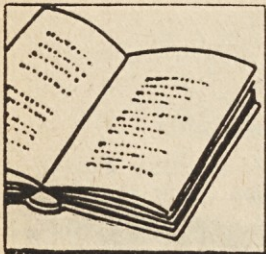
Nasprotno pa norček vse pogoltno in pozabi. Vendar se globoko oddahne, ko se znebi občutnega bremena. K Jurčku skoči in od vseh strani ogleduje čarovno palico.

„Jej, jej! Kako nekaj sijajnega je to! Kje pa si jo dobil?“

„Sam sem jo naredil, a čarovnik je pihnil vanjo ter ji podelil s tem čudodelno moč“, se šali Jurček, nato pa stopi pred kralja in mu z globokim poklonom pomoli čarodejko pred častljivo brado.

„Kralj, kajne, da nisi hud? Medtem ko smo se zabavali, sem se spomnil tele palice in jo šel iskati. V tretjem predalu sem jo našel med staro šaro. Zdaj jo izročam tebi, Hrani jo kot žezlo, ki naj osrečuje tebe, tvoj dvor in vse lutkovno kraljestvo!“

(Dalje prihodnjik)

Cvetje in klasje

Iztok: Večer pred nevihto

Tomaž sedi pred kočo in kadi. Krave so v bregu. Vse zvonice sliši.

V gozdu je tiho, le ptiči se sprenešajo na vse kraje. Moreča vročina napolnjuje kotlino.

Studenec s težavo rine med kamenjem naprej v grapo. Komaj ga je slišati. Diši po somarjeni smoli in če Tomaž globoko diha, se mu zdi, da diši po smrekah.

Dež bo, če ne toča. Nad tržiškim kotom se spravljajo megle.

„Po rože bi stopil, saj nimam kaj početi“, se vzdigne Tomaž in požvižga psu.

Počasi krene v breg. Krave so trudne in muhe so sitne. Vse sili v senco.

Pograjčeva junica liže kamen. Tomaž se obrne do prvih pečin. Rododendrona je na pretek in tudi murke so v travi. Diše kot kakao. Tomaž globoko sope. Zrak je vroč, težak, kakor da neke prav blizu gori trava.

Košat šop rododendrona nabere. Potlej še murk.

Nenadoma se mu zazdi neumno, zakaj je lazil tu sem. Za koga je nabral rože?

Za Francko?

Candra zlodjeva. S polirjem hodi kakor da je iz mesta, pa hodi v tovarno.

Tomaž čuti, da ga samo to grize. Dan in noč. V Francki se je zmotil. Dobro leto sta bila prijatelja, zdaj jo ima že pol leta Klančar.

Pol leta.

Tomaž gre navzdol.

Rože zanese pod noč Luciji, ki planšari na Veliki Poljani.

Nad Tržičem se megle skupljajo in vrtinčijo kakor sopara nad kotlom. Naj se le. Tomažu je vseeno.

Do Lucije ni daleč.

Moreča soparica lega prav k tlom. Tomaž pogleda po kraevih in odide v kočo. Rože dene v vodo in sede na pograd.

Kaj se pravzaprav žene za Francko? Bolje da jo sedaj spozna kakor potlej. Deklič ni, kakor treba, je Lucija že vse kaj drugega. Besede, da se ne moreš načuditi in srca kakor dober kruh.

Soparica kar ne odneha. Tomaž sliši kako pokajo škodlje na strehi. Kar zvite so, kot da so iz papirja.

Jutri je nedelja, čeprav ves dan dežuje. Pri Luciji ni dolgočas. Krave zapre v ogrado pa je. Kaj bi se grizel zaradi takega dekliča.

Tomaž skuša žvižgati. Ne gre. Slabe volje ne moreš vreči iz srca kakor neprijaznega gosta skozi vrata. Zagriže se v srce in žre kakor skrivna bolezen.

Na večer so oblaki že nad Storžičem in nad dolino. Črni, da se svetijo kakor pravkar okaljeno železo.

Tomaž nažene krave pod streho. Da ne bo letal za njimi, če pride neurje. Koj, ko si skuha večerjo, odide k Luciji.

Vžge ogenj na kaminu in pristavi lonec z vodo.

Nocoj bo polenta, ker so bili včeraj žganci. Za zaseko se ne mudi.

Po večerji pogasi ogenj in pokliče psa. Rože je povezal z rdečim trakom.

Vrata zapahne. Če se veter razdivja, da ne nanese dežja na pograd.

Lucija ima luč. Nemara, da so izletniki prišli in da mislijo nočiti, ker se prpravlja k nevihti.

Tomažu ni ravno po volji. Meščanskega klepetka ne sliši rad.

Nekaj časa premišlja ali bi vstopil ali ne, potlej odpre vrata.

Lucija sedi v kotu in krpa nogavice. Koj vzdigne glavo in se nasmehe.

Tomaž se ne more.

Pri mizi sedi Klančar in mestno opravljena punčara.

Šopek se trese v Tomaževi roki.

„Rož sem ti prinesel, Lucija.“

S korakom je pri Luciji in s korakom nazaj pri mizi.

„Klančar.“

Kakor grom je Tomažev glas. Klančar se strese.

Skuša se kislo nasmehnuti.

„O ti, Tomaž, pozdravljen.“

„Hvala za tvoj hinavši pozdrav. Poberi se iz te koče, preden te ne vržem čez prag. Kako da nisi s Francko prišel a?“

V Klančarjev obraz šine kri. Punčara obrne oči v spremljevalca.

„To sem tebi pustil“, zaškriplje Klančar. „Zdaj imaš čas, da zbereš hrast za zibel.“

Tomaževa pest pade z vso silo čez Klančarjev obraz.

Punčara zakriči, Klančar se skuša dvigniti.

„Ven, ven“, sika Tomaž.

Punčara je že na pragu. Klančar omahuje za njo.

„Pomnil boš, pes, kdaj si se me dotaknil.“

„Ven, sem rekel,“ zatuli Tomaž in divje zaloputi vrata.

Sliši, kako pade Klančar na obraz in kako punčara histerično joče.

Tomaž stoji sredi sobe in globoko diha.

„Lucija, ali si huda?“

Glas je zopet miren, dober, le rahlo se trese.

„Tako si prav naredil, Tomaž.“

„Lucija.“

Lucija vstaja in Tomaž gre proti njej. Zunaj je prekrizal nebo prvi blisk, in kaplje so pljusknile v okno.

„Nevihta, Tomaž“, se zatrese Lucijin glas.

„Nevihta da, moja je mimo, Lucija. Daj mi roko.“

Grom se spreneša po pečinah, po škodlasti strehi, okna se tresejo.

V Tomažu je mir, globok in tih.

ZADNJA NOČ TALCA

Matevža Potokarja

Dan se vleče trudno in megleno kakor oblaki nad Begunjščico. Zdaj šine za dlan modrine, ki jo koj pokrijejo deževne plahete. Sonce ne more na dan.

Matevž Potokar stoji pri oknu. Težki železni križi mu delijo svet na dvoje. V celici je mračno, stene so gole kakor obešen, do zadnjega oropan človek.

S trudno kretinjo Matevž dvigne roke, ki se oprimejo železa. Trdno stoje železni drogovi, v kamen vzdani. Sto Matevžev jih ne premakne ne za colo.

Bele roke počivajo na železu. Spodaj pod oknom je vrt. Matevž vidi gredice in na oglu bunker. Tri dni je bil v njem. Stolkli so ga, da je padal iz nezvesti v nezvest.

Prekleta sodrga!

Matevž čuti sline v ustih. Takrat ni kriknil, niti zastokal ni. Samo zobe je stiskal.

Povedati ni mogel ničesar. Ni hotel. Bišček Gašper ima vendar ženo in tri otroke, Benkov Gropa staro mater.

Matevžu se nabira jok v grlo.

Saj ima tudi on Maričko in življenje pred seboj.

Kaj misli Marička? Ima še upanje, ali ga je že opustila?

Matevževe roke spuščajo železo.

Zunaj gre dež v tankih, dolgih curkih. Kakor šivanke.

Matevžu se zdi, da se mu vse zadirajo v srce. Skoz in skoz.

Na večer berejo listo talcev.

Matevž Potokar je med njimi. — — —

V Krnici so ubili nemškega oficirja. Njegovo življenje je vredno dvajset življenj.

Matevž vidi, kako se ziblje stena na nasprotni strani. Potlej obriše oči.

Ko odhaja sliši: „Morgen in der Frühe.“

To sam ve. Vsako jutro se z rokami drži železnih križev in čaka.

Tako votlo donijo strelji v Dragi.

Vsako jutro.

Jutri jih ne bo več poslušal. Železnih križev se bodo oprijemale že druge roke.

Matevž je spet v svoji celici. Železni križi stojijo in onstran železnih križev je mrak. Večeri se.

Jutri ob takem času ne bo več videl večera. Prst mu bo prekrila veke in zamašila usta. Skozi drobno luknjico v glavi bo curela kri, dokler se ne bo strdila in se zamašila s prstjo.

Z večerom bo mir v grobu. Morda bo dež našel pot do mrzlega telesa in lizal kri.

Ce ne bo sonca, ki bo rdeče ozarjalo skale in razpadli begunjski grad. Duhovi bodo vstali v razpadlih stenah, trubadurji bodo prišli pod okna, prerasla s plevelom in čakali na mesečino.

Tedaj bo tudi Marička že brala plakat: Matevž Potokar geb. am 10. März 1920. in Goriach.

Matevž pozna tište plakate. Kolikokrat jih je bral in škripal z zobmi.

Matevž se z rokami spet drži za križe. V mraku vidi pot, ki gre koj ob zidu v breg. V bregu je Sv. Peter. Vsako leto sta šla z Maričko gori na žegnanje. Vsako leto je Marička prinesla domov lectovo srce.

Zdaj ga ne bo nikoli več. Samo pot bo ostala.

Matevž gleda čez smreke.

V to smer leže Gorje in Krnica.

Krnica!

Matevžu se zdi to ime tako lepo. Zdaj pada dež na škodlasto streho. Oče sedijo pri mizi, mati pri peči. Franca ni doma, že dolgo ne. Morda je Marička v vasi.

Ponavadi v tem času zvoní Avemarijo.

Odkar so Nemci tu, nikoli več. Tudi nocoj ne bo.

Matevž ne vidi dobro. Z rokavom mora obrisati oči.

Jutri bodo oče počasi stavkovali njegovo ime.

Ma - te vž Po - to - kar.

Kaj bodo mati rekli?

Matevževi nohti bi se radi zadržali v železu. Pa se samo lomijo. V Matevžu divje buta, besni, rad bi kričal, prekletu poslopje od vrha do poslednjega kamna v tleh, toda ni glasu iz odprtih ust.

Roke so, napete, da pokajo členki, toda železni križi se tudi ne premaknejo.

Zdaj je že tako temno, da se tudi pot onkraj zida ne razloči več.

Matevž več ne potrebuje poti.

Potlej roke počasi popuščajo. Kite oplahnejo, prsti se odluščijo od železa.

Roke mrtvo padejo k telesu.

Matevž odмира. Pred njim je še deset ur življenja. Deset ur trpljenja, deset ur drob-

Ob žetvi

Pšenica je zrela, kot čisto zlato utrinjajo v soncu se zrna, škrjanček prepeva, smehlja se nebo in pesem žanjic je srebrna.

Ves srečen je kmetič zdaj sredi polja. četudi mu rosno je čelo. zahvala mu vroča kipi iz srca, ponosen na trud je in delo.

Zarano je vstajal in brazde oral.

še preden ko dan je napočil, v pripravljeno zemljo je seme vsejal in Njemu ga v varstvo izročil.

On sleherni zrno je skrbno prevzel, nobeno ni vrgel na skalo. prilival ob suši, zatiral plevel, ko kmetič je shranil oralo.

Zato pa ozira se slednje oko ob žetvi k Dobrotniku stvarstva. hvaležno za zrnje — za čisto zlato. ki plod je Njegovega varstva.

Limbarski

nega dežja, ki moči gredice, streho, pot in misli.

Ko bi vsaj mogel kaditi in nič misliti.

Na steni je žebelj, močan, rjav žebelj.

Morda je že koga držal.

Matevž ga gleda kakor da vidi vrata v drug svet.

Potlej zakorači k steni in pomeri z roko. — Ne! —

Na glas zavpije, da zadoni po celici.

Zunaj je tema in dež.

Še devet ur.

Še osem ur.

Še sedem ur.

Ur ni mogoče ustaviti. Na vseh straneh tolčejo. V stenah, v stropu, v tleh, v železnih križih, pod oknom, na poti, v dežju, v strehi, v vratih, še v zarjavelem žeblju. Matevž stoji sredi celice.

Ne more drugače: do jutra bo štel ure, dokler ne sede v avto, ki bo počasi zapeľjal iz dvorišča in z divjim brenčanjem požrl pot do Drage.

Tam bo grob in razmočena tla.

Ure beže. Od vrat do železnih križev, od stene do stene je Matevževa pot.

Še do jutra. Samo do jutra.

Lepo vedenje

Če smo gost

Bodimo skromni, z vsem zadovoljni, družabni, veselo razpoloženega imajo povsod radi.

Priskočimo na pomoč, kjer vidimo, da smo potrebni. Skrbimo, da ne bodo imeli z nami posebnih sitnosti ali celo nepotrebnih stroškov. Ne sitnarimo stalno za domačimi, ki imajo polne roke najrazličnejših opravil in jih ne odtegujmo od dela. Pravimo domačim, kako skromno veselje, razvedrilo, če vidimo, da sami ne utegnajo, vpletimo ga med delom.

Nikoli pa ne pokažimo svoje nevolje ali nezadovoljnosti. Ne ostajajmo v gosteh dalje kot vidimo, da žele.

S kako malenkostjo izkaži gostiteljem hvaležnost in njihovo gostoljubnost. Glej pa ves čas, da samo ne sprejemaš, ampak skušaj tudi dajati ne materijelnih, duhovnih je gotovo kdo pri hiši potreben.

Vedenje pri mizi

Sedi k mizi mirno, brez ropota, čim ti je odkazan prostor, ko glavni gost in gospodinja, že sedita. Ravno in neprisljleno je treba sedeti, ne preblizu ne predaleč roba mize.

Nož in žlico je rabiti z desno, vilice običajno z levo roko. Žlico nosimo v usta s prednjim koncem. Paziti je, da ni prepolna, ker bi se sicer ne mogli izogniti neprijetnemu polivanju.

Pri uporabi vilic pazimo, da jih ne razstavljamo preveč navpično. Vsak grizljaj je prijeti z vilicami, ga posebej odrezati in sproiti pomešati s prikuho ali omako in tako nositi v usta. Z nožem nikoli ne jemo. Služi le za rezanje. V nobenem slučaju ga ne smemo nesti v usta.

Držati je z enakim prijemom vilice in nož, ko ju istočasno rabimo.

Ko jemo ne nosimo glave h krožniku, marveč roko k ustom — dovolj jo dvignimo.

Ne srebajmo jedi, ne cmokajmo, ne mešajmo in ne pihajmo jih. Mešati, a prav naravno je dovoljeno le juho in čaj, oziroma kavo s sladkorjem. Ne oblizuj žlice.

Katoličani pred in po jedi molimo. Če si v gosteh, kjer molitve ne opravijo, se vsaj pokrižaj, nikoli se ne sramuj pred svetom pokazati, kaj si.

Juho jemo brez srebanja, ali polivanja z žlico.

Priloge običajno z vilicami, poleg mesa in kake omake ali prikuhe, kakor n. pr. krompir, cmoke, salato, nikoli ne režemo z nožem, marveč z vilicami razdelimo.

Špagete ovijemo na vilice in tako neseemo v usta.

(Dalje prihodnjič)

Mohorjeva družba v Celovcu

Dne 12. julija obhaja katoliška Cerkev god sv. Mohorja in Fortunata. O sv. Mohorju pripoveduje brevir, da je bil učenec evangelista Marka, ko je isti oznanjal krščansko vero v Akvileji. Pozneje je romal z Markom v Rim, kjer ga je sv. Peter postavil za škofa v Ogleju. Pod Neronovo vladjo sta škof Hermagoras in njegov diakon Fortunat umrli mučeniške smrti. Mislijo, da je sv. Mohor prvi oznanjal katoliško vero v naših krajih južno od Drave.

Po sv. Mohorju je dobila ime naša velika Družba sv. Mohorja, ki so jo leta 1851. ustanovili rodoljubi v Celovcu. Družba, ki se je v letih 1900 do 1920 čudovito razširila, je dala ljudstvu ogromno število dobrih leposlovnih in poučnih knjig. Ko so v dobi reformacije razvili tiskarstvo na tako stopnjo, da je bilo možno tiskati tudi knjige, so pričeli posamezniki premišljevat, kako bi dali ljudem cenjenih in dobrih knjig. Prvi so se lotili tega dela Francozi, ki so leta 1828. ustanovili v Parizu družbo za širjenje dobrih knjig. Po zgledu Francozov so slično družbo ustanovili tudi na Dunaju (leta 1829). Leta 1853 so ustanovili Nemci družbo sv. Boromeja, ki si je takoj pridobila 422 podružnic s 5520 plačujočimi člani in 144.555 udeleženci.

Velika rodoljuba Slomšek in Andrej Ein-

spieler tega slovenskega gibanja nista mogla prezreti. Slomšek je leta 1850. zaprosil vladjo, da mu dovoli ustanoviti slovstveno društvo, kot je bilo to na Dunaju, a so mu prošnjo zavrnili. Vlada in njeni uradniki niso imeli smisla za potrebe preprostega ljudstva.

Začetek Družbe sv. Mohorja je bil dosti skromen, a duša tega gibanja, Einspieler, ni bil vajen velikih uspehov, zato pa trajnega in neumornega dela. Prepričan je bil, da je vsejal malo zrnca, iz katerega bo nekoč zrastle mogočno drevo. Leta 1910. je imela družba 90.000 članov. Vsak član je dobival po pet knjig ali zvezkov na leto; torej skoro pol milijona knjig, če upoštevamo koliko je bilo razen tega prodanih še katekizmov, slovnice in molitvenikov. To je bil najsilnejši polet naše kulture v vsej naši do sedanji zgodovini.

Leta 1920 se je moralo družbino delovanje preseliti v Prevalje, nato pa v Celje, prostori v Celovcu pa so čakali boljših časov kakor mi vsi.

Danes že krvavo potrebujemo slovenskih šolskih, pa tudi drugih knjig. Vsi že težko čakamo dneva, ko bo Družba sv. Mohorja pričela nadaljevati svoje poslanstvo med koroškimi Slovenci in izpolnila vrzel, ki je v petindvajsetih letih na Koroškem nastala.

Naše gospodarstvo

Prevoz čebel na pašo

Naši kraji večidel nimajo vse leto čebelne paše. Ponekod dobijo čebele že zgodaj spomladi, a čez poletje se donos skoraj čisto ustavi. Tudi ajda ne medij povsod enako. V višjih legah je pa kmetje tudi ne sejejo.

Tako je skoraj za čebelarje po vseh predelih naše zemlje potrebno, da mislijo na prevoz čebel v razna pašišča. Znano je, da marsikateri napreden čebelar s svojimi panji kar „roma“ iz kraja v kraj in se na ta način pomika za pašo. Kdor tega ne dela, pride samo v izredno dobrih letinah na

gotoviti stojišča. Tozadevno so izdani določeni predpisi, ki jih je čebelar dolžan upoštevati in se po njih ravnan. V današnjih časih, ko tudi čebele niso varne pred roparji in tatovi, je priporočljivo izbirati varna stojišča blizu človeških bivališč ali pa dobiti čuvaja.

3. Kot prevozno sredstvo je najboljši tovrni avtomobil. Na večje razdalje se poslužujemo tudi železnice; vendar je pri železniškem prevozu treba računati z dovozom in odvozom ter s prekladanjem. Zato je vsekakor avtomobil najprikladnejše vozilo za čebele. Z navadnim vozom ne kaže prevažati; v poštev pridejo itak samo vozovi na vzmeti (dire), ki jih uporabljamo po takih potih, po katerih z avtom ne moremo.

4. Za prevoz moramo panje najskrbneje pripraviti. Dvomljivo zgrajenih panjev, ki bi se med prevozom lahko poškodovali ali celo zlezli narazen, nikakor ne uporabljamo za prevoz. Panje tako skrbno zapremo in zapahe pribijemo, da se med potjo ne more dogoditi, da bi čebele začele uhajati. Kaj takega je najneprijetnejša smola, ki čebelarja med prevozom more zadeti! Takrat je žival močno razburjena in zato zelo huda. Med potjo panje mašiti, okenca in skončnice pribijati ali celo panje popravljati je opravek, ki ga tudi svojemu neprijatelju ne smemo, oz. ne moremo privoščiti.

5. Ne pozabimo — zlasti v vročem poletnem času — na zadostno zračenje panjev. Marsikateri čebelar je pripeljal na pašo, še bolj pa s paše, domov mrtve čebele, ki so se zaradi pomanjkanja zraka enostavno zadušile. Sodobni panji so zadaj tako dobro z mrežo zaprti, da vrata kar lahko sname. Pomniti je treba, da pri prevozu z rešetko zaprto žrelo ne propušča dovolj zraka, ker zavoljo močnega razburjenja toplota v panju silno raste. Če niso panji dovolj zračni, se vsled toplote krivijo in lahko tudi trgajo sati, kar more za družino imeti usodne posledice. Torej na zadostno zračenje skrbno pazimo!

6. Prevažajmo po možnosti ponoči oz. proti jutru, ko se ozračje shladi. Čebele zaprimo pri žrelo tisti večer v mraku. Če smo primorani prevažati v sončni vročini, vzemimo seboj majhno brizgalko in od časa do časa zadaj čebele s hladno vodo poskropimo. To jim zelo dobro dene, ker se shladijo in si obenem ohladijo žejo. Doma

Cerkvica v slovenski vasi

pustimo vsaj en panj, da se vanj vrnejo tiste čebele, ki so tisto noč ostale zunaj.

7. Panje skladajmo na voz tako, da bodo zračniki (stranice, ki so zaradi zračenja odprte) obrnjeni navzven. Pri vožnji se lahko panji stisnejo in bi navznoter obrnjeni zračniki ne mogli dovajati dovolj svežega zraka. Da se panji čim manj premikajo in da ne more kateri pasti z voza, jih je dobro z vrvjo povezati. To je zlasti potrebno, če je naloženih več vrst druga na drugo. Bog obvaruj, da bi kak panj zdrsnil z voza na tla in se razbili!

8. Ne pozabimo vzeti seboj kladiva, klešč, nekaj žebeljev in svetilke. Tudi kaj prediva ali drugačnega pripomočka za mašenje špranj (papir) je dobro imeti pri roki.

9. Vozniku (šoferju) naročimo — posebno pri prevozu s pašišča domov po dobri paši — naj skrbno in počasi vozi čez jarke in kote. Pri hudih sunkih se utegne z medom založeno satje polomiti. Škoda bi bila velika.

10. Po prevozu in namestitvi čebel na staro mesto vse panje takoj pri žrelih odprimo. To delajmo tako, da se pomikamo od enega konca čebelnjaka do drugega in sproti odpiramo vse vrste, stojimo pa pred

še zaprtimi panji. Čebele so večji del razdražene in so hude. Vsak pik pa pomeni ne samo in v prvi vrsti bolečino, marveč smrt čebele. Pristni čebelar to upošteva.

Nevaren škodljivec sadnega drevja

Slovenski kmet na Koroškem se v znatni meri ukvarja tudi s sadjarstvom. Ne le, da ima od sadja neposredno korist: kmetova družina, ki uživa surovo in posušeno ali konzervirano sadje in pije mošt, ki je ponekod tako dober, da bi ga človek skoraj zamenjal za vino; sadjereja je za našega kmeta lep vir denarnih dohodkov. Sadje se lahko ugodno proda. Zato je sadjarstvu treba posvečati vso potrebno pozornost in ne bo odveč, če opozorimo na svarilo, ki smo ga te dni brali v tukajšnjih listih. Pri tej priliki pa hočemo nevarnega škodljivca nekoliko opisati.

Gre za koloradskega ali San-José kaparja, o katerem so po evropskem strokovnem in nestrokovnem časopisu že pred to vojno mnogo pisali. Zanesli so ga v Evropo iz Amerike (Kalifornije). In se je hitro začel širiti zlasti zategadelj, ker ni bil sadjarjem dovolj poznan. Preden so ga začeli uspešno zatirati, se je že dodobra ugnedil. In sedaj so nesporno ugotovili, da se je ta nevarni škodljivec pojavil že tudi na Koroškem. Nevarnost je torej že v hiši!

Razširjanje tega škodljivca je izredno naglo, ker se silno hitro množi. Samica izleže v kratkem času ogromno število jajčec, iz katerih se razvijejo majčkeni hrošči, ki jih s prostim očesom skoro ni mogoče razločiti. Ugnedijo se na koži sadnih dreves, ki izgleda, kadar je močno ušiva, kakor bi bila potresena s prav drobnim pepelom. Ker škodljivec srka iz kože drevesne sokove, se mlademu drevju kmalu pozna, da je napadeno. Začne hirati in polagoma odmre. Na sadju (jabolkah in hruškah) napadenih dreves se pokažejo v poznem poletju kot leča velike, rdeče lise, v katerih se nahaja sivkasti kapar.

Sadjarjem priporočamo, da svoje sadno drevje pregledajo in, če kaj sumjivega najdejo, naj takoj javijo kmečkemu zastopniku svojega kraja. Poleg tega naj prinesejo seboj primerke napadene drevesne skorje, ki bo poslana na pristojno kmetijsko oblast. V lastnem interesu naj nihče ne brani strokovnjaku, ki bi bil poslan na pregled sadnega drevja, da preišče sadovnjak in pomaga iskati nevarnega škodljivca. Nevarjeno oko ga namreč sprva težko najde.

San-José kapar se najbolj razširja z razpošiljanjem napadenih drevesc in cepičev. Razen tega ga raznašajo tudi večje žuželke, ptiči in veter, zlasti v poletju, ko mladi kaparji tudi sami letajo.

Pri nakupu sadnih drevesc in cepičev bomo skrajno previdni, da škodljivca sami ne zanesemo v svoj sadni vrt. Zahtevajmo le tak orob, ki je bila zanesljivo razkužena.

Pogled iz Djekš

svoj račun. A take letine so zelo redke! Zlasti je med slovenskimi čebelarji udomaćena navada, da panje prevažajo v ajdovo pašo. Korist takega privoja je na dlani, če je vreme ugodno. Če je med ajdovo pašo deževno, so uspehi pač neznatni, a kljub temu se navadno splačajo. Važno je namreč, da je žival blizu medenih virov in ji je tako dana možnost, do kraja izkoristiti vsak tudi kratkotrajen čas medenja.

Glede prevoza v pašo si je treba zapomniti nekaj važnih navodil. Glavna hočemo tu naštet.

1. Preden se za prevoz odločimo, se moramo prepričati, ali je na pašišču dano jamstvo za uspeh. Prevažanje je siten in s stroški zaslužen posel. Zato čebel ne vozimo „na počitnice“, temveč le v dobra pašišča.

2. Na pašišču si je treba pravočasno za-

Ženski kotiček

O vlaganju sočivja

Rdeče korenje v sopari:

Operi in kuhaj napol doraslo rumenoredeče korenje. Ne kuhaj ga predolgo, da ne postane premeško. Potem ga olup in prereži posamezne korenčke z zobčastim nožem v dva ali štiri dele, po velikosti korenja. (Lahko pa ga tudi poljubno narežeš na kocke ali na kolesčke). Hladnega zloži v steklenice tako, da stoje koščki pokonci, in nalij nanje rahlo slane vode. Lahko daš tudi v vsako steklenico kavino žličko sladkorja. Obriši robove steklenic, pokrij jih in kuhaj v aparatu eno uro pri 100° C. Čez dva dni kuhaj še enkrat 10 minut pri 100° C.

Gobe v sopari:

Osnaži in prav tanko olup, majhne trde gobe-jurčke. Vsako posebej deni v vodo, v kateri je malo limonovega soka, da ne postanejo rjave. Prav majhne gobe pusti cele, večjim pa, ako so trde, odreži steblo od klobuka in jih prekolji čez pol. (Velike in mehke gobe niso za kuhanje). Od klobuka odstrani spodnje meso, če je že rumeno, če pa je belo, ga ni treba. Potem vlij v dobro položeno kozico za prst visoko vode in deni vanjo malo vode in drobno stolčnega popra, seveda le toliko, da je prijeten okus. Ko zavre, deni vanjo gobe in pari pokrite 10—15 minut, da postanejo malo mehke. Nato jih odstavi, da se ohladi, potem jih zloži v steklenice ter jih zalij s sokom, če je tega premalo, prilij še malo. Rahlo slaž, zavre ter ohlajene vode. Pokrij jih kakor navadno z obročkom in pokrovom, postavi pod peresa v aparat ter jih kuhaj pol do tričetrt ure pri 100° C. Čez dva dni jih kuhaj še enkrat 20 minut pri 100° C.

Rdeča pesa v sopari:

Skuhaj, a ne premeško, drobno, zelo rdečo peso. Hladno olup in nareži z zobčastim nožem na kolesčke. Potem jo naloži v steklenice, med vlaganjem potresi večkrat malo soli, kumne in par tankih kolesčkov hrena. Ko so steklenice do vratu napolnjene, vlij vanje s kisom zmešano vodo, da sega steklenicam skoro do vratu (voda naj bo prijetno kisla). Nato obriši robove steklenic, pokrij jih z obročki in pokrovi in postavi v aparat. Tako kuhaj v sopari 15 minut pri 100° C. Čez dva dni jo kuhaj še enkrat 20 minut pri 100° C.

Sočivje v kislu

Fižol: Zeleno ali rumeno, še mlado fižolovo stročje otrebi in operi. Nato ga kuhaj v dobro slani vodi, pa ne premeško. Potem ga odcedi in polij z mrzlo vodo, stres v prsteno skledo, polij z zavretim kisom ter pusti, da se v njem ohladi, potem ga zopet odcedi. (Kis lahko porabiš za krompirjevo solato.) Zavri v dobro položeni kozici vinskega kisa, v katerega deni že prej nekaj zrn celega popra, da skupaj zavre. Nato ga odstavi, da se ohladi. Fižol naloži v steklenico s širokim vratom tako, da ležijo stroki počez v steklenici, vmes pa deni sem in tja kako šalotko, zrno česna in lorbarjev listič. Ko je steklenica napolnjena, jo napolni s prej zavretim hladnim kisom. Navrh steklenice deni čez fižol navzkriž dva klinčka. Vrh tega lahko vliješ malo olja, vendar neobhodno potrebno ni. Pozneje zaveži sočivje s pergamentnim papirjem ter shrani na suhem in hladnem prostoru. Če se pozneje kis v steklenici osuši, prilij svežega.

Zelene paradižnice s kisom: Zelenim paradižnicam odstrani pečke ter jih razreži na rezance. Iste polij z vrelo, dobro slano vodo, potem jih poplakni še z mrzlo in pusti, da se popolnoma ohladi. Medtem pa zavri vinskega kisa, ga osoli in shladi. Naloži paradižnice v steklenico, vrzi zraven par strokastih čebulic (šalotk) in par lorbarjevih lističev ter zalij s kisom. Zelene paradižnice se lepo podajo k mesu ali za mešano solato.

Mešano sočivje v kislu: Osnaži nekaj cvetače ter jo razdeli v male cvetke, osnaži in razreži na lepe kolesčke nekaj rdečega korenja, olup in razreži tudi par kolerab v podobice. Pripravi nekaj zelene fižola v stročju in graha. Prekuhaj vse to v slani vodi, pa ne preveč mehko. Seveda ne smeš vse skupaj skuhati, temveč vsako zelenjavo posebej. Kuhano polij z mrzlo vodo in pusti, da se odteče in ohladi. Nadalje pripravi nekaj bele šalotke, zelene paprike, par vršičkov pehtrana in nekaj kolesčkov hrena, še nekaj prav majhnih kumar in bele redkve. Kumare in redkve nasoli ter pusti, da stoji nasoljeno vsaj par ur, nakar jih obriši. Vloži vse kolikor mogoče lično v steklenice. Ko je vse vloženo, zalij z zavretim in ohlajenim vinskim kisom, zmešanim z esenco. (Med kis se dena na dva litra 2 dkg soli, da skupaj zavre.) Zaveži posodo s pergamentom ter shrani.

Male kisle kumare: Za prst velike kumare operi in posuši na rešetku. Potem jih nasoli in pusti nasoljene 24 ur, medtem jih enkrat obrni, da pridejo spodnje navzgor. Nato stresi kumare zopet na rešetko, da se odtečejo, potem jih deni v skledo in jih polij z vrelim kisom tako, da stoji čez kumare, ki se naj v njem ohladi. Medtem pa zavri vinskega kisa, zmešanega z esenco, deni vanj nekaj celega popra in malo soli ter ga pusti, da se ohladi. Nato vloži kumare kolikor mogoče tesno in redno v steklenice s širokim vratom. Na dno deni malo popra, vršiček pehtrana, janeža, vinske trte. Potem deni vrsto kumar, nato zopet malo pehtrana, popra, par olupljenih šalotk in par zelenih paprik. Na vrh položi še nekaj listov vinske trte in zalij s hladnim vin-

skim kisom, navzkriž deni par snažnih klinčkov, da so vse kumare pod kisom. Ako se čez par tednov kis posuši, ga dolij, toda zavretega in ohlajenega. Kis, ki je ostal od kumar, porabi za kako kislo juho.

Skrhljane kumare v kislu: Popolnoma dorasle kumare olup, skrhlijaj in potresi s soljo, s čebulo zrezano na kolesčke in poprom, dobro jih zmešaj in deni v platnen prtč ali vrečko in jih za en dan obesi, da se prav dobro odteko. Medtem zavri vinskega kisa, zmešanega s kisovo esenco, prideni mu malo soli in celega popra. Deni kumare v steklenico s širokim vratom ali v snažen prsteni lonec, zalij jih s hladnim kisom toliko, da stoji čez kumare. Zaveži jih s pergamentom in shrani na hladnem prostoru. Če se kis osuši, ga moraš nadomestiti z drugim.

Slane kumare: Umij napol dorasle kumare, jih nalahno prebodi z nožem ter vloži kolikor mogoče tesno v steklenice ali prstene lonce. Vmes deni kolesčke hrena in vršičke popra. Potem zavri tri litre vode, kateri si dodala 16 dkg soli in kavino žlico medu. Mlačno vlij na kumare, da stoji čez. Da se rajši kisa, prideni tudi majhno žlico kislega mleka ali košček rženega kruha. Pokrij posodo v deščico in obteži s kamnom. Postavi jih na prostor z 20 do 25 stopinj C toplote ter pusti stati približno 14 dni. V tem času so dobre za rabo. Potem jih postavi na hladen prostor. Te kumare so posebno pripravne, ker si jih lahko sproti vlagas skozi vse leto.

Gorčične kumare: Olupi popolnoma dorasle kumare, prereži jih po dolgem, odstrani pečke, razreži na tri prste dolge koščke, dobro nasoli ter pusti v soli 24 ur. Potem jih obriši, tesno zloži v steklenice ter potresi na vsako vrsto kumar pol žlice rumene gorčice, par šalotk, kolesčke hrena, par vršičkov pehtrana in nekaj zrn celega popra. Na to položi drugo vrsto in tako naprej, da so vse kumare vložene. Zalij jih z zavretim in ohlajenim močnim vinskim kisom ter zaveži s pergamentom. Opomba: dobro je, če vliješ v steklenico malo esence, prej ko začneš vlagati kumare.

ZAHVALA

Vsem, ki ste nam ob smrti naše drage mame

MARIJE ČAS, roj. FERA

izkazali toliko iskrenega sočutja in ste rajno spremili k poslednjemu počitku, se najlepše zahvaljujemo.

Posebej se zahvalimo našemu župniku, preč. g. Piceju, ki je izvršil pogrebno opravilo in nam ob grobu izrekel tolažilne besede, kakor tudi preč. gospodom iz Pliberka, Štebna in Reberce, ki so pri sv. opravilu asistirali. Lepa hvala tudi cerkvenemu pevskeemu zboru za lepo petje pri sveti maši in ob grobu.

Vsem Bog poplačaj!

Šmihel pri Pliberku, 7. julija 1946.

Zalujoča družina
ČASOVA.

130

Ten minutes English:

Rešitev naloge iz prejšnje lekcije.

The man of whom you speak is very well known.

The man whom I greeted was my teacher. I was greeted by a man, whom I did not know.

I read a book which was very interesting. The book of which I spoke is out of print. I am not the man for whom you take me. The articles which he writes are of good quality.

My friend sent me a book, what was very kind of him.

Oblika in uporaba vprašalnega zaimka

Who speaks? — Kdo govori?

Whose book is this? — Čigava je ta knjiga?

Whom do you see? — Koga vidite?

To whom have you been speaking? (Whom have you been speaking to) — S kom ste govorili?

Whom is this book written by? — Od koga je pisana ta knjiga?

Whom are you laughing at? — Komu se smejete?

Whom are you speaking of? — O kom govorite?

What is he? — Kaj je on?

What day of the week is to-day? — Kakšen dan je danes? (Kaj je danes)

Which of these books do you like best? — Katero teh knjig imate najraje?

Which of these gentlemen is your friend? — Kateri teh gospodov je vaš prijatelj?

I do not know which book to take. — Ne vem katero knjigo naj vzamem.

What we often hear: — Kar pogosto slišimo:

Where is the nearest barber's? — Kje je najbližji brivec?

Would you like your hair cut short? — Ali imate radi lase kratko pristrižene?

I want to be shaved. — Hotel bi, da me obrijete.

Wash my hair please. — Umijte mi lase, prosim.

The parting to the left please. — Prečo na levo prosim.

Cut my hair a little shorter, please. — Odrežite mi lase nekoliko krajše prosim.

My skin is very tender. — Moja koža je zelo nežna.

Would you like some powder? — Želite malo pudra?

I should like to be manicured. — Hotel bi biti manikiran. (Želim, da bi me manikirali.)

Would you like your nails short? — Želite kratke nohte?

Poplave na Koroškem

Neprestani nalivi in nevihte so zadnje dni preteklega tedna povzročili po vsej Koroški velike poplave, o katerih poročajo iz vseh delov dežele. Na različnih mestih je prišlo do velikih preplavljenj, zemeljskih plazov in razdejanj mostov. Velik del prebivalcev v deželi se težko bori proti silnim valovom. Na mnogih mestih je nastopilo orožništvo, gasilstvo in britanske čete in požrtvovalno delajo, da rešijo ogrožene mostove in naselbine. Malta in Lisa sta porastli za približno dva metra. Lisa že 43 let ni bila tako visoka. Drava je pri Beljaku 5 metrov visoka, povodenj kakršne že od leta 1935. niso zabeležili. Računajo, da bo potem ko je dež prenehal, poplava popustila. Škoda znaša po dosedanjih cenitvi okrog 1 milijon šilingov.

Promet z Italijo je popolnoma prekinjen. Z vseh strani javljajo o težki škodi in prekinjenem prometu na cestah, ki so mestoma po par sto metrov poplavljeni in razdejani.

Št. Ilj ob Dravi

Po dolgem času se vam tudi mi zopet oglašamo. Gotovo ste mislili da nas že nikjer več ni.

Vreme imamo lepo, zato pridno zanjemo. Tudi seno smo srečno spravili, čeprav nam je dež pri tem nekoliko nagajal. Nedelje so dolgočasne, kar je zelo slabo spričevalo za našo mladino. Toliko mladih kot je pri nas, pa moramo hoditi v sosednje kraje k nedeljskim prireditvam. Zadnjo igro v Št. Ilju smo imeli 24. februarja.

Za danes naj bo dovolj. Drugič se vam gotovo oglasimo s sporočilom, da smo že imeli slovensko prireditev.

Rinkole

Na praznik sv. Petra in Pavla smo imeli pri nas lepo uspelo prireditev. Nekateri so nam hoteli sicer nekoliko ponagajati s tem, da nam bi podrli oder, pa se jim ni posrečilo. V nedeljo so naši igralci ponovili igro v Pliberku. Prireditev je zelo dobro uspela in ljudem ni bilo žal, čeprav so prišli nekateri tudi iz več kot eno uro oddaljenih krajev.

Obsodbe vojaških sodišč

Zaradi nezakonite posesti vojaške in britanske lastnine, kakor tudi zaradi napačnih podatkov, so obsodili Franca Achmann-a iz Bistrice na 5 mesecev pogojno 12 mesecev zpora.

Na 14 dni zapore so obsodili Ivana Huberja zaradi nedovoljenega prekoračenja meje iz Italije v Avstrijo. Premeščen bo v taborišče Pegetz.

Ignaz Senfter je bil obsojen na globo 400 S in poravnavo carine.

HRANILNO IN POSOJILNO DRUŠTVO v Celovcu

vabi stare člane na

OBCNI ZBOR,

ki bo v četrtek, dne 18. julija t. l. ob 9. uri dopoldne v prostoru posojilnice v Pavličevi ulici 7. Celovec.

Dnevni red:

1. poročilo o obnovitvi posojilnice,
2. volitev odbornikov in nadzornikov,
3. slučajnosti.

Člani, udeležite se v obilnem številu važne otvoritve našega doslej zaprtega kreditnega zavoda!

Celovec, 8. julija 1905.

Zadružna komisarja:

Henrik Osterman, l. r.

Msgr. Val. Podgorc, l. r.

MALI OGLASI

Pošteno Slovenko iščem za manjše gospodinjstvo v trgovini z mešanim blagom blizu Beljaka. Vajena mora biti samostojnega vodstva kuhinje. Ponudbe poslati na uparvo „Kor. Kronike“ pod „Trgovina“ 123

Slovenec, star 26 let, srednje postave, izučen več poklicev, želi spoznati radi poznejše žinitve koroško Slovenko dobrega srca, staro okoli 20 let. Cenjene dopise poslati na upravo „Kor. Kronike“ pod „Dober šofer“ 125

Vsem Jugoslovanom

Jugosovanska komisija za repatrijacio javlja, da sprejema stranke od 10. do 20. julija 1946 vsak dan od 9 — 12 in od 14 — 17 ure v Celovcu v prostorih realne gimnazije, Kolodvorska ulica I. nadstropje soba 182.

Prijatelju v spomin

Hanzej — Bajc — Ripič. Ali je res, ali sanjam, da Te ni več med živimi. Tebe, ki si bil zmiraj dobre volje, imel za vsakogar prijazno besedo ali nasvet, je bil Vsemogočni poklical iz te solzne doline.

Bila sva od prve svetovne vojne, ko sva služila skupaj, pa do zadnjega dneva najboljša prijatelja. Vsi te pogrešamo; posebno ob nedeljah je Tvoja hiša prazna in žalostna. Bil si vedno bolehen, toda vkljub temu Ti niso prizanesli. Moral si iti na bojno polje v tuji svet in nadomestiti druge, ki so zdravi ostali na svojih domovih. Prišel si srečno nazaj, pa tistega veselja ni bilo več v Tebi in tudi kal bolezni se je večala, dokler nisi podlegel. Tako žaluje sedaj za Teboj Tvoja družina in vsi nešteti prijatelji, da celo širna okolica to in onostran Vrbskega jezera.

Kadar ob sončnih nedeljah zagledam Tvoj sveži grob obdan s cvetjem, mi solze zalivajo oči. Tolaži me samo eno: vsi bomo enkrat poklicani pred Vsemogočnega.

Ti pa dragi prijatelj Hanzej počivaj mirno v domači zemlji, ki si jo tako močno ljubil. M. K.

Slovenec, krojač, star 37 let, značajan in z neoporečno preteklostjo, bi rad spoznal vzorno, verno in zvedno Slovenko, šiviljo ali trgovko. Cenjene dopise — če mogoče s sliko — poslati na upravo „Kor. Kronike“ pod „Zvestoba in značajnost“ 124

Radi pomanjkanja znanja iščem na ta način pošteno dekle, dobro Slovenko, do 35 let staro, ki bi bila pripravljena deliti z menoj vse križe in težave. Četrta že križ me teži, a družice srce mi našlo še ni, saj sem še vedno koj sam, čeprav eno hišico imam. Ponude na „Kor. Kron.“ 127

Kmečki delavec, star 22 let, avstrijski državljan, dobrega obnašanja, varčen ne kadi in ne pije želi spoznati skrbno in ljubeznjivo dekle ali vdovo z malim posestvom radi žinitve. Ponudbe poslati upravi „Kor. Kronike“ pod „Ljubeznjivost“ 128

Poizvedbe:

Makar Dragutin poizveduje za svojim bratom Makar Martinom, roj. 1927 v Čakovcu (Medjimurje, Hrvatska), vojnopoštna štev. 59865; nazadnje bil pri Mariboru l. 1945. Ako kdo kaj ve o njem, naj javi na naslov: Makar Dragutin, Verdrosen 27 — Zelinje, p. Ober Trixen. 118

Franc Kepic, Zalog 2, p. Komenda pri Kamniku, Slovenija, naj se javi pismeno na naslov: Jožef Dovjak, Sele-Srednji kot (pri Anžu), p. Borovlje (Ferlach), Avstrija. Ako kdo drugi kaj ve o njem, naj izvoli istotako javiti.

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubezenska zgodba

31. nadaljevanje

„Po dolgem času, o Hanca, se zatekam k tebi! Pišem ti samo zategadelj, ker mislim nate in ker bi rad, da bi se tudi ti spomnila name ob žalostni uri. Jaz mislim namreč, da se nagiba na večer moj dan... Domisli se tistega večera. Hanca, ko sva se poslavljala za zmerom! Že takrat sem vedel, globoko v svojem srcu sem čutil, da sem se zadovoljno poslovil od vsega, kar je bilo lepega zame na svetu. Slutil sem dobro, da sem bil stopil iz gorke, varne izbe na viharno cesto in da se klaverno izgubim v svoji lahki suknjici in svojih zakrpanih čevljih. In vendar sem stopil — tako je bilo pač usojeno... Povedal bi ti, kako sem živel, toda pokrov na to neprijetno dišečo rakev! Naposled, Bog vedi, niti nisem tako slabo živel, kakor bi si kdo mislil. Na stotine jih je, ki žive kakor jaz in še veliko slabše, pa ne tožijo in ne pride jim na misel, da žive slabo... Ali to je, Hanca, ker me peče greh na srcu... Dokler sem videl, da misliš z ljubeznijo name in dokler sem mislil nate z lahkimi, sladkim čustvom — kaj mi je bilo življenje? Kakor seničje perje perje sem nosil to breme; še breme ni bilo in smejal sem se nezgodi, kakor da bi se bil spodtaknil v razposajenem teku... Ti si se odvrnila od mene, sam sem ti ponudil roko v slovo — in ohromele so mi noge, težko mi je klonila glava. Ker so bile moje misli čemerne, je bilo zmerom bolj čemerno in pusto moje življenje. Na široko sem bil odprl duri nezgodam in nisem imel več moči, da bi se jim ubranil. Tako se je zgodilo, da se čutim osamljenega in do smrti nesrečnega in da živim slabše od berača na cesti... Izpoved je to, Hanca, kar ti pišem. In zdaj, ko sem se izpovedal, te prosim odpuščenja in odveze. Odpusti mi, Hanca! Saj je konec že čistv blizu, čemu bi mi zdaj zamerila?...”

Pismo je bilo pisano z urno roko in na zmečkanem papirju. Hanci so se meglile črke pred vlažnimi očmi.

„O Mate, ti moj dragil!”

Iz velike žalosti je vzkliklo upanje. Ljubezen, v bridkosti pomlajena, je vzplamtela v svetel plamen...

Ob tistem času je romal učitelj proti fari. Čuden je bil v samotni njegov obraz, nobena sledu ni bilo na njem tiste prešernosti, ki jo je kazal v družbi. Obrvi so visele globoko na oči, ustnice so bile stisnjene. Stopal je z urnimi, trdimi koraki.

Tudi njemu je bila legla na srce težka misel. Domislil se je tistega rahlega upanja, ki se je bilo zbudilo nekoč, pred davnim časom, kakor večša iz teme in ki je izginilo takoj... Lahko bi bilo življenje lepo

in prijazno, polno veselega in ponosnega napora... Pozna ga človek, ve natanko, kot drži pot do njega in tako blizu je, da bi ga dosegel z enim samim korakom... Toda kakor stena do neba je pred njim, ni je moči prodreti, podreti... Dolgočasno, poniževalno hlapčevanje namesto velikega življenja vrednega truda... Ali ah, v srcu samem je slaboča, ni krivde ne vzroka drugega, nego v samem slabotnem, malodušnem srcu!...

Zavidal je Mateju, ko se je odtrgal s krepkim sunkom, potulil se po svoji volji ter se poslovil od globeli z zaničljivim pogledom. In zavidal mu je, ko ga je razdrapalo, razbilo življenje tam zunaj in se je oziral nazaj proti globeli s povešeno glavo, z očmi oproščenja prosečimi:

„Volja je v njem!”

Zamahnil je z roko, kakor da bi odpodil muho in zažvižgal je, da bi se otesel neveselih misli.

„In če bi se bilo tedaj zgodilo, da bi bil podal angel varuh roko meni, ne njemu? Če bi se za mano tako zvesto ozirale tiste velike oči? Kaj bi ne bilo vse drugače, kaj bi ne držal zdajle glave pokonci?...”

Tiho, prijatelj, tiho! Kaj si pozabil, da si napravljen na ljubezenski sestanek?”

Zasmejal se je sam sebi in stopal hitreje; že se je svetila vas pred njim v belem soncu zgodnje pomladi.

V drevoredu nad vasjo se je sestal z Almo. Malomarno mu je podala roko in stopala sta počasi pod brstečimi kostanji.

„Mate, siromak, si je zaželel domovine, miru...”

Alma je gledala v tla.

„Kaj si tudi ti vesel, da mu je življenje

neprijazno? Zelo ste vsi veseli, kakor da je bil vas oropal, če je živel kdaj vesel trepotek!”

Učitelj se je čemerno nasmehnil, ko je videl njene zamišljene, zlovoljne oči.

„Nič mu nismo zavistni, naj živi kakor kalif! Ampak lepo je vendar le, če oprasne strela človeka, ki je hotel poseči v oblake... Ostal naj bi bil spodaj!”

„Učitelj morda?”

„Makar! Ali pa naj bi bil šel drva sekati! Nazadnje bi bil tudi umetnik lahko... ampak samo takole za domačo rabo!”

„Kaj resno misliš?”

„Kaj še! Jaz sem le glas iz občinstva! Če bi govoril, kakor mislim, bi jecal, saj me poznaš — zato rajši ne!... Načeloma nismo sovražniki predrznih ljudi — pa kaj bi počeli z njimi? Pri nas ni prostora za nje!... Malo, prav majčkeno predrznosti, toliko da se človek malo, prav majčkeno razjezi ter se obenem zadovoljno nasmehne, zato ker ga predrznost ni dregnila s komolcem — to je za nas! Še boljše je seveda da navidezna predrznost: plašljivo kleče plaztvo v rdečem revolucionarnem plašču in z jakobinsko čepico na glavi; tako se človeku niti zgrazati ni treba, ker ve, pri čem da je, pa je kljub temu zelo napreden pred svetom in brez vsake škode... Zato ne maramo ljudi, ki bi jim prisodili, da ob nepravem času in brez vsake šale ne taknili jakobinsko čepico. In naš voh je dober, zavohamo jih že od daleč — diše po tujem gnoju... Tako je prav in v redu, da je spoznal Mate Kovač bridkost življenja...”

Almi so se zasvetile oči kakor nikoli.

(Dalje prihodnjič)